

**სსიპ საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოს თავმჯდომარის
მოვალეობის შემსრულებლის 2026 წლის 8 მაისის №04/722 ბრძანების შესაბამისად
განხორციელებული საქმის შესწავლის თაობაზე მიღებული გადაწყვეტილების
დამტკიცების შესახებ**

„კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-17¹ მუხლის მე-4 პუნქტის, მე-18 მუხლის მე-4 პუნქტის, „მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის 33-ე მუხლის, საქართველოს კონკურენციის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარის 2022 წლის 29 სექტემბრის №45 ბრძანებით დამტკიცებული „საქმის შესწავლის წესისა და პროცედურის“ მე-17 მუხლის შესაბამისად,

ვ ბ რ ძ ა ნ ე ბ ა:

1. დამტკიცდეს სსიპ საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოს თავმჯდომარის მოვალეობის შემსრულებლის 2026 წლის 8 მაისის №04/722 ბრძანების შესაბამისად განხორციელებული საქმის შესწავლის თაობაზე გადაწყვეტილება თანდართული სახით.
2. დადასტურდეს ი/მ ნიკოლოზ ჩახაიას (ს/ნ 01608065419) მიერ „მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-7 მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტების, მე-16 მუხლის, მე-17 მუხლის 1-4 პუნქტებისა და 25-ე მუხლის მე-2 პუნქტის დარღვევის ფაქტი.
3. კანონდარღვევის აღმოფხვრის მიზნით ი/მ ნიკოლოზ ჩახაიას (ს/ნ 01608065419) დაევალოს 1 (ერთი) თვის ვადაში აღადგინოს მომხმარებელთა დარღვეული უფლებები და შეუსაბამოს თავისი სავაჭრო პოლიტიკა კანონის მე-7 მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტების, მე-16 მუხლის, მე-17 მუხლის 1-4 პუნქტებისა და 25-ე მუხლის მე-2 პუნქტის მოთხოვნებს.
4. ი/მ ნიკოლოზ ჩახაიას (ს/ნ 01608065419) დაევალოს, ბრძანების მე-3 პუნქტის შესაბამისად განხორციელებული ქმედების თაობაზე სსიპ საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოს მიაწოდოს ინფორმაცია ამავე პუნქტით განსაზღვრული ვადის გასვლიდან 5 (ხუთი) სამუშაო დღის ვადაში.

5. ეს ბრძანება, თანდართულ გადაწყვეტილებასთან ერთად, გაეგზავნოთ მხარეებს და გამოქვეყნდეს სააგენტოს ოფიციალურ ვებგვერდზე საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.
6. ეს ბრძანება ამოქმედდეს ხელმოწერისთანავე.
7. სააგენტოს გადაწყვეტილება მისი კანონმდებლობით განსაზღვრული წესით გაცნობიდან 30 კალენდარული დღის ვადაში შეიძლება გასაჩივრდეს ქ. თბილისის საქალაქო სასამართლოში (მის: ქ. თბილისი, დავით აღმაშენებლის ხეივანი N64). დარღვევის დადგენის შესახებ სააგენტოს გადაწყვეტილების გასაჩივრება სააგენტოს არ ართმევს უფლებას, განახორციელოს კანონის 33-ე მუხლის მე-5 პუნქტით გათვალისწინებული უფლებამოსილება და მოვაჭრეს დააკისროს შესაბამისი ჯარიმა.

ირაკლი ლექვიანიძე

თავმჯდომარე

საქართველოს კონკურენციისა
და მომხმარებლის
დაცვის სააგენტო

სსიპ-საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოს

გადაწყვეტილება

სსიპ - საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოს თავმჯდომარის
მოვალეობის შემსრულებლის 2026 წლის 8 მაისის №04/722 ბრძანების შესაბამისად
განხორციელებული საქმის შესწავლის თაობაზე

ქ. თბილისი

2026

სარჩევი

თავი 1. აღწერილობითი ნაწილი	2
1.1. განმცხადებლების პოზიცია	2
1.2. მოვაჭრის პოზიცია.....	3
თავი 2. ნორმატიული რეგულირება.....	3
თავი 3. სამოტივაციო ნაწილი.....	10
3.1. მომხმარებელთა ჯგუფის ინტერესების დარღვევა	10
3.2. უსამართლო კომერციული საქმიანობა - ზოგადი მიმოხილვა	12
3.3. საქონლის მიწოდების ვადის სისტემური დარღვევა, როგორც შეცდომაში შემყვანი კომერციული საქმიანობა.....	14
3.4. ნაკლის აღმოფხვრასთან დაკავშირებული ვალდებულებები	21
3.5. ფინანსური რესტიტუციის დაყოვნება: მომხმარებლის ეკონომიკური ქცევის თავისუფლების არამართლობითი შეზღუდვა	23
3.5.1. დარღვევის მატერიალური საფუძველები	25
3.5.2. ფინანსური რესტიტუციის გონივრული ვადის სტანდარტი	27
თავი 5. სარეზოლუციო ნაწილი.....	29

თავი 1. აღწერილობითი ნაწილი

სსიპ საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოში (შემდგომში - სააგენტო) წარდგენილია (პ/ნ) 2026 წლის 15 აპრილის №01/3321; (პ/ნ 01005028425) 2026 წლის 15 აპრილის №01/3315; (პ/ნ 01025012716) 2026 წლის 21 აპრილის №01/3494; (პ/ნ) 2026 წლის 21 აპრილის №01/3500; (პ/ნ) 2026 წლის 22 აპრილის №01/3512; (პ/ნ) 2026 წლის 22 აპრილის №01/3532; (პ/ნ) 2026 წლის 24 აპრილის №01/3611; (პ/ნ) 2026 წლის 27 აპრილის №01/3634; (პ/ნ) 2026 წლის 28 აპრილის №01/3696; (პ/ნ) 2026 წლის 29 აპრილის №01/3767; (პ/ნ) 2026 წლის 30 აპრილის №01/3788; (პ/ნ) 2026 წლის 1 მაისის №01/3826; (პ/ნ) 2026 წლის 1 მაისის №01/3831; (პ/ნ) 2026 წლის 1 მაისის №01/3853; (პ/ნ) 2026 წლის 4 მაისის №01/3872 და (პ/ნ) 2026 წლის 5 მაისის №01/3542 განცხადებები - ი/მ ნიკოლოზ ჩახაიას (ს/ნ 01608065419) მიერ „მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის (შემდგომში - კანონი) შესაძლო დარღვევის ფაქტზე.

სააგენტომ 2026 წლის 8 მაისის №04/722 ბრძანებით დაიწყო საქმის შესწავლა ი/მ ნიკოლოზ ჩახაიას (ს/ნ 01608065419) მიერ კანონის შესაძლო დარღვევის თაობაზე. აღნიშნულ საქმის შესწავლაში ჩაერთო (პ/ნ) 2026 წლის 8 მაისის 01/4080; (პ/ნ) 2026 წლის 11 მაისის №01/4145; (პ/ნ) 2026 წლის 11 მაისის №01/4160; (პ/ნ) 2026 წლის 13 მაისის №01/4186; (პ/ნ) 2026 წლის 13 მაისის №01/4188 და 2026 წლის 14 მაისის №01/4257 განცხადებები.

1.1. განმცხადებლების პოზიცია

მომხმარებელთა განცხადებების თანახმად, მოვაჭრე შეთანხმებულ ვადაში არ ახორციელებს შეკვეთილი საქონლის მიწოდებას. მიწოდების ვადის გადაცილების გამო, მომხმარებლები

აუქმებენ შეკვეთას და ითხოვენ გადახდილი თანხის დაბრუნებას, თუმცა მოვაჭრე მრავალჯერადად ცვლის თანხის დაბრუნებისათვის წინასწარ დათქმულ ვადას.

განცხადებებში წარმოდგენილი მტკიცებულებების შესაბამისად, მოვაჭრე, როგორც წესი, Facebook-ის მიმოწერის საშუალებით მომხმარებელს წინასწარ აცნობს მიწოდების პირობებს, კერძოდ: შეკვეთიდან 3–4 დღის ვადაში საქონლის მიწოდებას, თუმცა, წარმოდგენილი განცხადებების თანახმად, მოვაჭრის მხრიდან ადგილი აქვს დადგენილი ვადების არსებით გადაცილებას, რის გამოც შეკვეთილი პროდუქციის მიწოდება დროულად არ განხორციელებულა. აღნიშნული გარემოება გახდა მომხმარებელთა მიერ შეკვეთის გაუქმებისა და ხელშეკრულებიდან გასვლის საფუძველი.

მომხმარებელთა განმარტებით, მოვაჭრე იყენებს თანხის დაბრუნების არაერთგვაროვან, თვითნებურ ვადებს, თუმცა, ფაქტობრივ გარემოებებზე დაყრდნობით, იგი სისტემატურად არღვევს ნაკისრ ვალდებულებას და აჭიანურებს გადახდილი თანხის უკან დაბრუნებას.

ამასთან, წარმოდგენილი განცხადებების თანახმად, რიგ შემთხვევებში, მოვაჭრის მიერ მიწოდებული საქონელი არ შეესაბამებოდა მომხმარებლის შეკვეთას (ხელშეკრულების პირობებთან შეუსაბამობა). მიუხედავად მიმართვისა, მოვაჭრემ არ უზრუნველყო საქონლის შეცვლა ან გადახდილი თანხის დაბრუნება.

1.2. მოვაჭრის პოზიცია

სააგენტოს 2026 წლის 13 მაისის №02/3267 წერილით, მოვაჭრეს ეცნობა სსიპ - საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოს თავმჯდომარის მოვალეობის შემსრულებლის 2026 წლის 8 მაისის №04/722 ბრძანებით მოვაჭრის მიერ კანონის შესაძლო დარღვევის თაობაზე დაწყებული საქმის შესწავლის შესახებ.

ამავე წერილით მოვაჭრეს ეცნობა საქმის წარმოებაში მომხმარებელთა ჯგუფის ჩართვის შესახებ და გამოთხოვილ იქნა პოზიცია განცხადებებში დაფიქსირებულ გარემოებებთან დაკავშირებით, ასევე, ინფორმაცია საქონლის მიწოდების ნაწილში მოვაჭრის ონლაინ სავაჭრო პოლიტიკის (მომხმარებლებთან ურთიერთობისთვის განკუთვნილი სავაჭრო წესების და პირობების ერთობლიობა) შესახებ, რომლის წარმოსადგენადაც განესაზღვრა 5 სამუშაო დღე.

სააგენტოს 2026 წლის 13 მაისის №02/3267 წერილის პასუხად, მოვაჭრემ 2026 წლის 13 მაისის №01/4253 წერილით სააგენტოს წარუდგინა ერთი-ერთი მომხმარებლისათვის თანხის ანაზღაურების დამადასტურებელი ეკრანის ანაბეჭდი, თუმცა ერთიანი პოზიცია მოვაჭრის ზოგადი პოლიტიკის ნაწილში განცხადებებში დაფიქსირებულ გარემოებებთან მიმართებით არ წარუდგენია.

თავი 2. ნორმატიული რეგულირება

საქართველოს კონსტიტუციის 26-ე მუხლის მე-4 პუნქტის შესაბამისად მომხმარებელთა უფლებები დაცულია კანონით.

საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმება ხაზს უსვამს მომხმარებელთა დაცვის მაღალი დონის უზრუნველყოფისა და მომხმარებელთა დაცვის თავიანთ სისტემებს შორის თავსებადობის კუთხით თანამშრომლობის მნიშვნელობას.

„მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის მიზანია მომხმარებლის უფლებების სამართლებრივი საფუძვლების განსაზღვრა და მომხმარებლის პატივისცემაზე დამყარებული ქცევის კულტურის ხელშეწყობა. მომხმარებლისთვის ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულების თაობაზე არსებული კანონის ნორმები უზრუნველყოფს მომხმარებლის უფლებას, საქონლის/მომსახურების შეძენამდე „ინფორმირებული არჩევანის“ ფარგლებში მიიღოს შესყიდვის შესახებ გადაწყვეტილება.

კანონის მე-2 თავი განსაზღვრავს მომხმარებლის უფლებებსა და ვალდებულებებს, კონკრეტულად, ინფორმირებასთან, საქონლის მიწოდებასთან, შემთხვევით დადუპვას, გაფუჭებასა და დამატებით ხარჯებთან დაკავშირებულ უფლებებსა და მოვალეობებს.

კანონის მე-3 თავი განსაზღვრავს დისტანციური ხელშეკრულებას და სარეწის გარეთ დადებული ხელშეკრულებების დროს მომხმარებლებისთვის ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულებას.

კანონის მე-4 თავი განსაზღვრავს სამომხმარებლო ხელშეკრულებას, სადაც განმარტებულია მოვაჭრის ვალდებულებები და მომხმარებლის უფლებები, აგრეთვე კომერციული გარანტია და მტკიცების ტვირთი და ვადები ხელშეკრულებასთან შეუსაბამობისას.

კერძოდ, კანონით განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა მომხმარებლისთვის ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულებას. მე-5 მუხლის მიხედვით, ხელშეკრულების დადებამდე მოვაჭრე ვალდებულია მომხმარებელს *საქართველოს სახელმწიფო ენაზე, მკაფიოდ და გასაგებად* მიაწოდოს *უტყუარი და სრული ინფორმაცია*. ინფორმაცია უნდა მოიცავდეს შემდეგ მონაცემებს:

ა) საქონლის ან მომსახურების დასახელების, მწარმოებლისა და საქონლის ან მომსახურების შესაბამისი არსებითი მახასიათებლების შესახებ, ინფორმაციის მატარებლის სპეციფიკის (მათ შორის, ზომის, შესაძლებლობების) გათვალისწინებით; ბ) მოვაჭრის ვინაობის (სახელწოდების) და მისამართის (იურიდიული მისამართის) შესახებ; არსებობის შემთხვევაში – მოვაჭრის ელექტრონული ფოსტის მისამართის, ფაქსისა და ტელეფონის ნომრების თაობაზე, რომელთა მეშვეობითაც მომხმარებელს შეეძლება მოვაჭრესთან სწრაფი და ეფექტიანი კომუნიკაცია; არსებობის შემთხვევაში – იმ მოვაჭრის საკონტაქტო ინფორმაცია, რომლის სახელითაც მოქმედებს აღნიშნული პირი;

გ) არსებობის შემთხვევაში – საქონლის შეცვლის, შეკეთებისა და ტექნიკური მომსახურების ობიექტის დასახელების შესახებ და მისი მისამართის თაობაზე, თუ ის განსხვავდება ამ პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტში მითითებული მისამართისგან;

დ) საქონლის ან მომსახურების ფასის შესახებ, ძირითადი ხარჯებისა და დამატებითი ხარჯების (მათ შორის, ტრანსპორტირების, გადაგზავნის, მონტაჟისა და სხვა) მითითებით, ხოლო თუ, საქონლის ან მომსახურების ბუნებიდან გამომდინარე, აღნიშნული ფასის წინასწარ გამოთვლა შეუძლებელია – მისი გამოთვლის წესის თაობაზე და ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ შეიძლება დამატებითი ხარჯები წარმოიშვას;

ე) არსებობის შემთხვევაში – გადახდის, საქონლის ან მომსახურების მიწოდებისა და ვალდებულების შესრულების პირობების შესახებ და მოვაჭრის მიერ მომხმარებლის მოთხოვნის განხილვის წესის თაობაზე;

ვ) კანონისმიერი გარანტიის შესახებ, არსებობის შემთხვევაში – კომერციული გარანტიის თაობაზე, აგრეთვე მომხმარებლისთვის შემდგომი მომსახურების გაწევის პირობების შესახებ;

ზ) არსებობის შემთხვევაში – ხელშეკრულების მოქმედების ვადის შესახებ, ხოლო თუ ხელშეკრულება განუსაზღვრელი ვადით არის დადებული ან ავტომატურად გრძელდება – ხელშეკრულებაზე უარის თქმის პირობების თაობაზე;

თ) არსებობის შემთხვევაში – მომხმარებლის ვალდებულებებისა და მათი შესრულების მინიმალური ვადის/მოქმედების ხანგრძლივობის შესახებ;

ი) ციფრული შინაარსის ფუნქციური მახასიათებლების შესახებ, მათ შორის, არსებობის შემთხვევაში – მისი დაცვისთვის გამოყენებული ტექნიკური საშუალებების თაობაზე, აგრეთვე არსებობის შემთხვევაში – ციფრული შინაარსის აპარატულ ან პროგრამულ უზრუნველყოფასთან თავსებადობის შესახებ ნებისმიერი ინფორმაცია, რომელიც მოვაჭრემ იცის ან უნდა სცოდნოდეს;

კ) არსებობის შემთხვევაში – ხელშეკრულებაზე უარის თქმის პირობების შესახებ.

კანონის მე-10 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, დისტანციური ხელშეკრულების ან სარეწის გარეთ დადებული ხელშეკრულების შემთხვევაში, მოვაჭრე ვალდებულია ხელშეკრულების დადებამდე მომხმარებელს კანონის მე-5 მუხლით გათვალისწინებულ ინფორმაციასთან ერთად დამატებით მკაფიოდ და გასაგებად მიაწოდოს ინფორმაცია ხელშეკრულებაზე უარის თქმის პირობების, ვადისა და წესის შესახებ.

კანონის მე-7 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, მოვაჭრე ვალდებულია მომხმარებელს მიაწოდოს საქონელი დაყოვნების გარეშე, მაგრამ ხელშეკრულების დადებიდან არაუგვიანეს 30 კალენდარული დღისა, თუ ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

ამავე მუხლის მე-2 პუნქტი განსაზღვრავს, რომ თუ მოვაჭრემ ვალდებულება მომხმარებელსა და მოვაჭრეს შორის დადებული ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ან ამ მუხლის

პირველი პუნქტით დადგენილ ვადაში არ შეასრულა, მომხმარებელმა მოვაჭრეს უნდა განუსაზღვროს გონივრული დამატებითი ვადა ვალდებულების შესასრულებლად. დამატებითი ვადის გასვლის შემდეგ ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში მომხმარებელს უფლება აქვს, უარი თქვას ხელშეკრულებაზე და მოითხოვოს ზიანის ანაზღაურება საქართველოს სამოქალაქო კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

კანონის მე-12 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, დისტანციური ხელშეკრულების შემთხვევაში, მოვაჭრემ ამ კანონის მე-10 მუხლით გათვალისწინებული ინფორმაცია მომხმარებელს უნდა მიაწოდოს დისტანციური კომუნიკაციის საშუალების გამოყენებით, მკაფიოდ და გასაგებად. თუ ეს ინფორმაცია ხანგამძლე მატარებელზეა მიწოდებული, მისი აღქმა შესაძლებელი უნდა იყოს. აღნიშნული მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, თუ დისტანციური ხელშეკრულება ელექტრონული საშუალების გამოყენებით იდება, მოვაჭრემ უნდა უზრუნველყოს, რომ მომხმარებელს საქონლის ან მომსახურების შეკვეთისას ერთმნიშვნელოვნად ჰქონდეს გაცნობიერებული, რომ შეკვეთის განთავსება მომხმარებლისთვის გადახდის ვალდებულებას წარმოშობს. თუ მოვაჭრემ ამ პირობის შესრულება არ უზრუნველყო, მომხმარებელს გადახდის ვალდებულება არ წარმოეშობა. მე-3 პუნქტის შესაბამისად, სავაჭრო ვებ-გვერდზე არაუგვიანეს საქონლის ან მომსახურების შეკვეთის პროცესის დაწყებისა, მკაფიოდ და გასაგები ფორმით უნდა იყოს განთავსებული ინფორმაცია მის მიწოდებასთან დაკავშირებული შეზღუდვების შესახებ (მათი არსებობის შემთხვევაში), აგრეთვე ინფორმაცია გადახდის საშუალების თაობაზე. მე-4 პუნქტის შესაბამისად, თუ ხელშეკრულება იდება დისტანციური კომუნიკაციის საშუალების გამოყენებით, რომელიც არ იძლევა საკმარის დროსა და ადგილს იმისთვის, რომ მოვაჭრემ მომხმარებელს ინფორმაცია მიაწოდოს, ხელშეკრულების დადებამდე მოვაჭრე ვალდებულია მომხმარებელს მიაწოდოს სულ მცირე თავისი ვინაობის (სახელწოდების) შესახებ ინფორმაცია და ამ კანონის მე-5 მუხლის პირველი პუნქტის „ა“, „ბ“ და „ზ“ ქვეპუნქტებითა და მე-10 მუხლის პირველი პუნქტის „ბ“ და „დ“ ქვეპუნქტებით გათვალისწინებული ინფორმაცია. დისტანციური ხელშეკრულების დადებასთან 7 დაკავშირებული სხვა ინფორმაცია მოვაჭრემ მომხმარებელს უნდა მიაწოდოს ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად.

კანონის მე-20 მუხლის თანახმად, თუ მომხმარებელმა საქონლის ნაკლი საქონლის მფლობელობაში მიღებიდან 6 თვის განმავლობაში აღმოაჩინა, საწინააღმდეგოს დამტკიცებამდე იგულისხმება, რომ ნაკლი არსებობდა საქონლის მიწოდებისას, თუ, საქონლის ბუნებიდან ან ნაკლის ხასიათიდან გამომდინარე, ეს შესაძლებელია. ამ შემთხვევაში მტკიცების ტვირთი მოვაჭრეს ეკისრება. თუ მომხმარებელმა საქონლის ნაკლი საქონლის მფლობელობაში მიღებიდან 6 თვის შემდეგ აღმოაჩინა, იმის მტკიცების ტვირთი, რომ ნაკლი არსებობდა საქონლის მიწოდებისას, მომხმარებელს ეკისრება. მომხმარებელს უფლება აქვს, ისარგებლოს ამ კანონის მე-17-მე-19 მუხლებით გათვალისწინებული უფლებებით, თუ საქონლის ნაკლი საქონლის მისთვის გადაცემიდან 2 წლის განმავლობაში აღმოჩნდა.

კანონის 24-ე მუხლის თანახმად, უსამართლო კომერციული საქმიანობა აკრძალულია. უსამართლო კომერციული საქმიანობა, რომელიც კეთილსინდისიერების მოთხოვნებს ეწინააღმდეგება და არსებითად უარყოფითად ცვლის ან შესაძლოა შეცვალოს საშუალო მომხმარებლის ეკონომიკური ქცევა იმ საქონელთან ან მომსახურებასთან მიმართებით, რომელიც მას მიაწოდეს ან მისთვის არის განკუთვნილი, ან ახდენს ან შესაძლოა მოახდინოს არსებითი უარყოფითი გავლენა მომხმარებელთა ჯგუფის საშუალო წევრის ეკონომიკურ ქცევაზე, როდესაც კომერციული საქმიანობის ადრესატი მომხმარებელთა განსაზღვრული ჯგუფია. ამასთან, ისეთი კომერციული საქმიანობის უსამართლოდ მიჩნევისთვის, რომელმაც შესაძლოა არსებითად უარყოფითად შეცვალოს მომხმარებელთა მხოლოდ იმ ჯგუფის ეკონომიკური ქცევა, რომელიც საკუთარი გონებრივი ან ფიზიკური შესაძლებლობის ან/და ასაკის გამო განსაკუთრებით მოწყვლადია, გაითვალისწინება მომხმარებელთა ჯგუფის საშუალო წევრის ეკონომიკური ქცევა. კომერციული საქმიანობა უსამართლოდ არ მიიჩნევა, თუ რეკლამაში მოცემული ინფორმაცია გაზვიადებულია ან პირდაპირი მნიშვნელობით არ უნდა იქნეს გაგებული. უსამართლო კომერციულ საქმიანობად მიიჩნევა შეცდომაში შემყვანი კომერციული საქმიანობა ან აგრესიული კომერციული საქმიანობა.

კანონის 25-ე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, მოვაჭრის მოქმედებით გამოხატულ შეცდომაში შემყვან კომერციულ საქმიანობად მიიჩნევა მომხმარებლისთვის მცდარი ინფორმაციის მიწოდება ან ინფორმაციის იმგვარად მიწოდება (მაშინაც კი, თუ ამ მუხლის მე-3 პუნქტის ერთი ან ერთზე მეტი ქვეპუნქტით გათვალისწინებული ინფორმაცია ფაქტობრივად სწორია), რამაც გამოიწვია ან შესაძლოა გამოიწვიოს მომხმარებლის მოტყუება და რის გამოც მომხმარებელმა დადო ან შესაძლოა დადოს გარიგება, რომელსაც სხვაგვარად არ დადებდა.

ამასთან, კანონის 25-ე მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, ამ მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული ინფორმაცია მოიცავს:

ა) საქონლის ან მომსახურების არსს და შემდეგ ძირითად მახასიათებლებს: ხელმისაწვდომობა, სარგებელი, რისკები, გამოყენება, შემადგენლობა, აქსესუარები, გაყიდვისშემდგომი მომსახურება, საჩივრის განხილვის წესთან დაკავშირებული პროცედურები, წარმოების ადგილი, თარიღი და მეთოდი, მიწოდება, მიზანთან შესაბამისობა, რაოდენობა, ზომა, წონა, მახასიათებლები, გეოგრაფიული ან კომერციული წარმომავლობა, გადაზიდვისა და შენახვის პირობები, გამოყენების მოსალოდნელი შედეგები, აგრეთვე საქონლის ან მომსახურების შემოწმებისა და ტესტირების შედეგები და მათ საფუძველზე გამოვლენილი არსებითი გარემოებები;

ბ) მოვაჭრის პასუხისმგებლობის ფარგლებს, რომელიც ეხება კომერციული საქმიანობის მოტივსა და გაყიდვის პროცესის თავისებურებას, აგრეთვე ნებისმიერ ინფორმაციას, რომელიც მოვაჭრის მიერ საქონლის ან მომსახურების პირდაპირი ან არაპირდაპირი სპონსორობის განხორციელებას უკავშირდება;

გ) ფასს ან ფასის გაანგარიშების სათანადო მეთოდს ან მითითებას სპეციალურ ფასზე, აგრეთვე საქონლის ან მომსახურების მიწოდების პირობებს;

დ) საქონელთან ან მომსახურებასთან დაკავშირებულ მომსახურებას, საქონლის ნაწილის შეცვლის ან შეკეთების საჭიროებას;

ე) მოვაჭრის ან მისი წარმომადგენლის შესახებ ინფორმაციას, მათ შორის, საიდენტიფიკაციო მონაცემებს, სტატუსს, თანხმობას, კვალიფიკაციას, საწარმოო, კომერციული და ინტელექტუალური საკუთრების უფლებებს ან მათთან კავშირს, აგრეთვე წარმოებასთან ან კომერციულ საქმიანობასთან დაკავშირებულ სხვა უფლებებს;

ვ) მომხმარებლის უფლებების შესახებ ინფორმაციას, მათ შორის, მომხმარებლის მიერ საქონლის დაბრუნების, შეცვლისა და შეკეთების, პრეტენზიის წარდგენის შესაძლებლობისა და ფორმის, აგრეთვე მოსალოდნელი რისკის თაობაზე ინფორმაციას.

საერთაშორისო კანონმდებლობა:

ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2011 წლის 25 ოქტომბრის 2011/83/EC დირექტივის (შემდგომში - 2011/83 დირექტივა) მიზანია, მომხმარებელთა დაცვის მაღალი დონის მიღწევის გზით, შიდა ბაზრის გამართულად ფუნქციონირების ხელშეწყობა, მომხმარებლებსა და მოვაჭრეებს შორის დადებულ ხელშეკრულებებთან დაკავშირებული, წევრ სახელმწიფოთა კანონმდებლობების, რეგულაციებისა და ადმინისტრაციული დებულებების გარკვეული ასპექტების დაახლოების გზით.

2011/83 დირექტივის მთავარი ღირებულება სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ ის მომხმარებლის უფლებების დაცვას საკმაოდ დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს. დირექტივის მე-3 თავის მე-5 და მე-6 მუხლები შეიცავს ინფორმაციის იმ ჩამონათვალს, რომლის მიწოდებაც ევალება მოვაჭრეს მომხმარებლისთვის ხელშეკრულების დადებამდე. მე-5 მუხლი ძირითადად შეიცავს იმ ინფორმაციის ჩამონათვალს, რომელიც მომხმარებელს უნდა მიეწოდოს ქუჩაში დადებული და დისტანციური ხელშეკრულებების გარდა ყველა სხვა ხელშეკრულების შემთხვევაში. ხოლო, მე-6 მუხლი კონკრეტულად დისტანციური და ქუჩაში დადებული ხელშეკრულების დადებისას მომხმარებლისთვის მისაწოდებელი ინფორმაციის სრულ ჩამონათვალს მოიცავს. მართალია მე-6 მუხლი უფრო დეტალურად ასახავს, თუ რა სახის ინფორმაცია უნდა მიეწოდოს მომხმარებელს, მაგრამ ის მაინც ეფუძნება ძირითადად მე-5 მუხლით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს.

2011/83 დირექტივის მე-6 მუხლის მე-9 პუნქტის მიხედვით, მომხმარებლისთვის ინფორმაციის მიწოდებასთან დაკავშირებული მტკიცების ტვირთი მთლიანად მოვაჭრეს ეკისრება. შესაბამისად, მხარეთა შორის დავის წარმოშობის შემთხვევაში სწორედ მოვაჭრემ

უნდა ამტკიცოს, რომ მან დირექტივით მასზე დაკისრებული ვალდებულება სრულად შეასრულა და მომხმარებლის ინფორმირება სათანადო დონეზე მოახდინა.

ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2019 წლის 20 მაისის 2019/771 დირექტივის (შემდგომში - 2019/771 დირექტივა) მიზანია შიდა ბაზრის ნორმალური ფუნქციონირებს ხელშეწყობა და ამავდროულად, მომხმარებელთა დაცვის მაღალი დონის უზრუნველყოფა მომხმარებელსა და მოვაჭრეს შორის დადებულ ნასყიდობის ხელშეკრულებებთან დაკავშირებული ცალკეული მოთხოვნების თაობაზე საერთო წესების დადგენით. კერძოდ, საქონლის ხელშეკრულების პირობებთან შესაბამისობის თაობაზე, შეუსაბამობის შემთხვევაში მომხმარებლის დაცვის საშუალებების, ამ საშუალებების გამოყენების გზებისა და კომერციული გარანტიების თაობაზე.¹

2019/771 დირექტივის მე-13 მუხლის მიხედვით, ხელშეკრულების პირობებთან შეუსაბამობის შემთხვევაში, მომხმარებელს უფლება აქვს მოითხოვოს საქონლის ხელშეკრულების პირობებთან შესაბამისობაში მოყვანა ან საქონლის ფასის პროპორციული შემცირება ან გავიდეს ხელშეკრულებიდან.

2011/83 დირექტივის მე-18 მუხლის თანახმად, მოვაჭრე, საქონლის მიწოდების მიზნით, დაუყოვნებლივ გადასცემს საქონელს მომხმარებლის ფიზიკური მფლობელობის ან კონტროლის ქვეშ, მაგრამ ხელშეკრულების დადებიდან არაუგვიანეს 30 დღისა, თუ მხარეები სხვაგვარად არ შეთანხმდნენ მიწოდების დროზე. როდესაც მოვაჭრე ვერ ასრულებს საქონლის მიწოდების ვალდებულებას მომხმარებელთან შეთანხმებულ დროში (ვადაში), მომხმარებელი მოუწოდებს მოვაჭრეს განახორციელოს მიწოდება, გარემოებასთან შესაფერისი დამატებითი დროის მონაკვეთში. მომხმარებელს უფლება აქვს შეწყვიტოს ხელშეკრულება, თუ მოვაჭრე ვერ ასრულებს საქონლის მიწოდებას დამატებითი დროის მონაკვეთში. ეს წესი არ ვრცელდება ნასყიდობის ხელშეკრულებებზე, როდესაც მოვაჭრე უარს ამბობს საქონლის მიწოდებაზე ან როდესაც შეთანხმებულ პერიოდში მიწოდება არის აუცილებელი, ხელშეკრულების დადებისას არსებული ყველა გარემოების გათვალისწინებით ან, როდესაც ხელშეკრულების დადებამდე მომხმარებელი აცნობებს მოვაჭრეს, რომ მიწოდება განსაზღვრულ თარიღამდე ან განსაზღვრული თარიღისთვის არის აუცილებელი. აღნიშნულ შემთხვევებში, თუ მოვაჭრე ვერ აწვდის საქონელს მომხმარებელთან შეთანხმებულ დროში ან კანონით განსაზღვრულ ვადაში, მომხმარებელს აქვს უფლება დაუყოვნებლივ შეწყვიტოს ხელშეკრულება. ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში, მოვაჭრემ დაუყოვნებლივ უნდა აანაზღაუროს ხელშეკრულების ფარგლებში გადახდილი თანხა.

ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2005 წლის 11 მაისის 2005/29 დირექტივის (შემდგომში 2005/29 დირექტივა) მიზანია ხელი შეუწყოს შიდა ბაზრის გამართულ ფუნქციონირებას და

¹ ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2019 წლის 20 მაისის დირექტივა 2019/771 საქონლის ნასყიდობის ხელშეკრულების ცალკეული ასპექტების, 2017/2394 რეგულაციის და 2009/22/EC დირექტივის გაუქმებისა და 1999/44/EC დირექტივის ჩანაცვლების შესახებ, მუხლი 1.

მომხმარებლების დაცვას მაღალ დონეზე მომხმარებელთა ეკონომიკური ინტერესებისთვის საზიანო არაკეთილსინდისიერი კომერციული პრაქტიკის შესახებ წვერი სახელმწიფოების კანონების, რეგულაციებისა და ადმინისტრაციული დებულებების დაახლოების გზით.

2005/29 დირექტივის მე-5 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად არაკეთილსინდისიერი კომერციული პრაქტიკა უნდა აიკრძალოს. ამავე დირექტივის მე-7 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად კომერციული პრაქტიკა, ასევე, მიიჩნევა შეცდომაში შემყვანად, თუ, მის ფაქტობრივ კონტექსტში, ყველა მისი მახასიათებლისა და გარემოების და საკომუნიკაციო საშუალებების შეზღუდვების გათვალისწინებით, ის არ შეიცავს მნიშვნელოვან ინფორმაციას, რომელიც საშუალო მომხმარებელს სჭირდება, კონტექსტიდან გამომდინარე, რათა შესყიდვის შესახებ მიიღოს ინფორმირებული გადაწყვეტილება და, შესაბამისად, ის იწვევს ან სავარაუდოდ, გამოიწვევს საშუალო მომხმარებლის მიერ შესყიდვის შესახებ ისეთი გადაწყვეტილების მიღებას, რომელსაც ის სხვა შემთხვევაში არ მიიღებდა.

საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოს უფლებამოსილება:

„მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის 29-ე მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, საქართველოს ტერიტორიაზე მომხმარებლის ამ კანონით დადგენილი უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვას, მისი უფლებების დარღვევის პრევენციასა და დარღვეული უფლებების აღდგენის ხელშეწყობას, მომხმარებლის უფლებების დარღვევის ფაქტების გამოვლენასა და დარღვევებზე კანონით გათვალისწინებულ სათანადო რეაგირებას ახორციელებს სააგენტო.

ამავე მუხლის მე-4 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, სააგენტო შეისწავლის მომხმარებლის კანონით დადგენილი უფლების შესაძლო დარღვევის ისეთ ფაქტს, რომელმაც გამოიწვია ან შესაძლოა გამოიწვიოს მომხმარებელთა ჯგუფის უფლების დარღვევა.

საქმის შესწავლის მიზნით სააგენტო უფლებამოსილია განმცხადებლისგან ან/და მოვაჭრისგან გამოითხოვს ინფორმაცია (მათ შორის, კონფიდენციალურ ინფორმაციას), რომელიც სააგენტოს შესაბამისი უფლებამოსილების განსახორციელებლად სჭირდება.

პროცედურის მე-6 მუხლის თანახმად, სააგენტო საქმის შესწავლის დაწყების თაობაზე გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ იწყებს საქმის შესწავლას და იღებს საბოლოო გადაწყვეტილებას 1 თვის ვადაში. საქმის შესწავლა, მისი მნიშვნელობისა და სირთულის გათვალისწინებით, შესაძლებელია გაგრძელდეს არაუმეტეს 3 თვისა.

თავი 3. სამოტივაციო ნაწილი

3.1. მომხმარებელთა ჯგუფის ინტერესების დარღვევა

აღსანიშნავია, რომ კანონის მიზანია მომხმარებლის უფლებების სამართლებრივი საფუძვლების განსაზღვრა და მომხმარებლის პატივისცემაზე დამყარებული ქცევის კულტურის ხელშეწყობა. კანონი განსაზღვრავს იმ მომხმარებლის უფლებების დაცვის ზოგად პრინციპებს, რომელიც სამართლებრივ ურთიერთობას ამყარებს მოვაჭრესთან მისი საქონლის ან მომსახურების პირადი მოხმარების მიზნით გამოსაყენებლად.

კანონი განსაზღვრავს საქმის შესწავლის დაწყების საფუძვლებს. კერძოდ, კანონის 30-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მიხედვით, სააგენტოს მიერ მომხმარებლის უფლების სავარაუდო დარღვევის ფაქტის შესწავლის დაწყების საფუძველია გონივრული ვარაუდი, რომ ამ კანონის მოთხოვნების დარღვევისას, მომხმარებელთა ჯგუფის ინტერესს ზიანი ადგება ან შესაძლოა მიაღდეს.

სააგენტოს თავმჯდომარის 2022 წლის 29 სექტემბრის N45 ბრძანებით დამტკიცებული „საქმის შესწავლის წესისა და პროცედურის“ მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის შესაბამისად, მომხმარებელთა ჯგუფის ინტერესი გულისხმობს მომხმარებელთა ფართო წრის საერთო ინტერესს. მომხმარებელთა ჯგუფის ინტერესის არსებობის შეფასებისას სააგენტო ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში ითვალისწინებს იმ პოტენციურ მომხმარებელთა რაოდენობას, ვისზეც შეიძლება გავლენა იქონიოს სადავო ქმედებამ. ამავე მუხლის მე-5 პუნქტის შესაბამისად, მომხმარებელთა ჯგუფის უფლებ(ებ)ის სავარაუდო დარღვევის ფაქტის განსაზღვრისას, ასევე გათვალისწინებულ უნდა იქნეს ქმედების ხასიათი და მისი უნარი, გავლენა იქონიოს მომხმარებელთა ფართო წრეზე ან/და ზიანი მიაყენოს ანალოგიურ მდგომარეობაში მყოფ ნებისმიერ მომხმარებელს.

აღსანიშნავია, რომ მომხმარებელთა ჯგუფის ინტერესის (კოლექტიური ინტერესის) ცნებას საფუძველი ფრანგულ იურისპრუდენციაში ჩაეყარა, მას შემდეგ, რაც ქვეყანაში მომხმარებელთა ორგანიზაციებს ბაზრის ზედამხედველობის ფუნქცია მიენიჭათ და 1973 წელს, კანონით უფლება მიეცათ მომხმარებელთა ჯგუფის ინტერესები სასამართლოში დაეცვათ. საფრანგეთის უზენაესი სასამართლოს 1985 წლის გადაწყვეტილებით, მომხმარებელთა ორგანიზაციებს მხოლოდ მაშინ შეეძლოთ სასამართლოში წარმომადგენლობა, თუკი სადავო ქმედება პირდაპირ ან არაპირდაპირ ზიანს აყენებდა მომხმარებელთა ჯგუფის ინტერესებს.²

ამ კუთხით სააგენტო ასევე ყურადღებას ამახვილებს ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2020 წლის 25 ნოემბრის 2020/1828 დირექტივაზე (შემდგომში - 2020/1828 დირექტივა). აღნიშნული დირექტივის მიხედვით, მომხმარებელთა დაცვის სამართალი იცავს მომხმარებელთა ჯგუფის უფლებებსა და ინტერესებს მოვაჭრის ისეთი ქმედებისაგან, რომელიც ერთობლივად საზიანო იქნება მომხმარებელთა ფართო წრისათვის. აღსანიშნავია, რომ 2020/1828 დირექტივის მე-3

² Cass Crim, 20 May, 1985, bull crim 485

მუხლის მე-3 პუნქტში მოცემულია მომხმარებელთა ჯგუფის ინტერესის პოზიტიური განმარტება. აღნიშნული მიდგომის მიხედვით, მომხმარებელთა ჯგუფის ინტერესი მომხმარებელთა საერთო ინტერესს გულისხმობს.

აღნიშნულის გათვალისწინებით სააგენტო განმარტავს, რომ კანონის 30-ე მუხლის მე-3 პუნქტში მითითებული ჯგუფური ინტერესი გულისხმობს არა ცალკეული მომხმარებლის ინდივიდუალურ ინტერესს, არამედ მომხმარებელთა გარკვეული წრის ერთობლივ ინტერესს. კოლექტიური/ჯგუფური ინტერესის კონცეფცია განსხვავდება ინდივიდუალური ინტერესების ჯამისაგან და მეტწილად ფოკუსირებულია მომხმარებელთა ჯგუფის უფლებების სამომავლო ხელყოფის პრევენციაზე და არა რამოდენიმე მომხმარებლის ხელყოფილი ინდივიდუალური უფლებების აღდგენაზე. ამასთან, აღნიშნული არ ზღუდავს კონკრეტულ მომხმარებელს გამოიყენოს კანონით მისთვის მინიჭებული უფლებამოსილება და მისი, როგორც მომხმარებლის უფლებების დარღვევის შემთხვევაში, მიმართოს სააგენტოს.

განსახილველ საქმეში იმის გათვალისწინებით, რომ მოვაჭრე მომხმარებლებს კანონის მე-5 მუხლის „ე“ ქვეპუნქტით დადგენილ სავალდებულოდ მისაწოდებელ ინფორმაციას, კერძოდ, საქონლის მიწოდების ვადას, აწვდის მცდარად, ის ზიანს აყენებს არა მხოლოდ კონკრეტულ მომხმარებელს, არამედ, ნებისმიერ პოტენციურ მომხმარებელს, რომელსაც ექნება სურვილი, რომ მიიღოს შესაბამისი საქონელი მოვაჭრისგან, შესაბამისად, იკვეთება მოვაჭრის მხრიდან მომხმარებელთა ჯგუფური ინტერესის დარღვევის ფაქტი.

3.2. უსამართლო კომერციული საქმიანობა - ზოგადი მიმოხილვა

ევროკავშირის დირექტივა 2005/29/EC „უსამართლო კომერციული პრაქტიკის შესახებ“ (შემდგომში - 2005/29/EC დირექტივა) არის ყოვლისმომცველი ჩარჩო დოკუმენტი, რომელიც მიზნად ისახავს დაიცვას მომხმარებელთა უფლებები და ხელი შეუწყოს ბაზარზე სამართლიან კონკურენციას. დირექტივა ბიზნესს უკრძალავს აგრესიულ ან შეცდომაში შემყვან სავაჭრო პრაქტიკას, რამაც შეიძლება ზიანი მიაყენოს მომხმარებელთა ეკონომიკურ ინტერესებს ან შეაფერხოს მათი უნარი, მიიღონ ინფორმირებული გადაწყვეტილებები. დირექტივის ერთ-ერთი მთავარი მოთხოვნაა, რომ ბიზნესმა მომხმარებლებს მიაწოდოს მკაფიო და ზუსტი ინფორმაცია. ამგვარ ინფორმაციას მიეკუთვნება, მაგალითად, ინფორმაცია პროდუქტის ხელმისაწვდომობის, ბუნების, ფასის, ფასის გაანგარიშების, მახასიათებლების, იდენტიფიკაციის შესახებ და სხვა. უსამართლო კომერციულ პრაქტიკად ასევე ჩაითვლება უმოქმედობა, ფაქტების დაფარვა, რაც მნიშვნელოვანია გადაწყვეტილების მისაღებად.

იმის უზრუნველსაყოფად, რომ მომხმარებელს ჰქონდეს ჭეშმარიტ და სრულყოფილ ინფორმაციასთან წვდომა, 2005/29/EC დირექტივა მათ იცავს მოვაჭრის მიერ განხორციელებული შეცდომაში შემყვანი კომერციული საქმიანობისაგან.

აღსანიშნავია, რომ სააგენტოს არ უწევს დაადგინოს მოვაჭრის შეცდომაში შემყვანი კომერციული საქმიანობა იყო განზრახი თუ გაუფრთხილებელი, აღნიშნულს მხოლოდ სანქციის დაკისრების ეტაპზე აქვს მნიშვნელობა.³ მსგავსი განმარტება გააკეთა ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლომ 2015 წლის 16 აპრილის C-388/13 გადაწყვეტილებაშიც.⁴

კანონის 24-ე მუხლის პირველი პუნქტის მიხედვით, უსამართლო კომერციული საქმიანობა აკრძალულია. წინამდებარე მუხლის მე-2 ნაწილი ადგენს უსამართლო კომერციული საქმიანობის ზოგად წინაპირობებს, რომლის პირველი ბაზისია კეთილსინდისიერების მოთხოვნების დარღვევა მოვაჭრის მიერ, ხოლო მეორე ბაზისს წარმოადგენს საშუალო მომხმარებლის ეკონომიკური ქცევის ცვლილება უარყოფით კონტექსტში.

წინამდებარე პუნქტის მიხედვით, უსამართლოა კომერციული საქმიანობა, რომელიც კეთილსინდისიერების მოთხოვნებს ეწინააღმდეგება და არსებითად უარყოფითად ცვლის ან შესაძლოა შეცვალოს საშუალო მომხმარებლის ეკონომიკური ქცევა იმ საქონელთან ან მომსახურებასთან მიმართებით, რომელიც მას მიაწოდეს ან მისთვის არის განკუთვნილი, ან ახდენს ან შესაძლოა მოახდინოს არსებითი უარყოფითი გავლენა მომხმარებელთა ჯგუფის საშუალო წევრის ეკონომიკურ ქცევაზე, როდესაც კომერციული საქმიანობის ადრესატი მომხმარებელთა განსაზღვრული ჯგუფია.

ამავე მუხლის, მე-4 პუნქტის მიხედვით, უსამართლო კომერციულ საქმიანობად მიიჩნევა შეცდომაში შემყვანი კომერციული საქმიანობა ან აგრესიული კომერციული საქმიანობა. უფრო ჩაშლილად, უსამართლო კომერციული პრაქტიკა მოიცავს 3 კატეგორიას: პირველი - მოქმედებით გამოხატულ შეცდომაში შემყვან კომერციულ საქმიანობა; მეორე - უმოქმედობით გამოხატული შეცდომაში შემყვანი კომერციული საქმიანობა; მესამე - აგრესიული კომერციული საქმიანობა;

2005/29/EC დირექტივით განსაზღვრულია ე.წ. „შავ სია“, რომელიც ადგენს კონკრეტულ შემადგენლობებს, რა შემთხვევაშიც კომერციული საქმიანობა თავისთავად უსამართლოდ მიიჩნევა და შესაბამისი აღმასრულებელი უწყების მიერ აღარ არსებობს ქმედების შედეგების შეფასების საჭიროება, მომხმარებელთა ჯგუფის ეკონომიკურ ქცევაზე გავლენასთან მიმართებით.

ქართული კანონმდებლობის მიხედვით, კანონის 25-ე მუხლის პირველი პუნქტი ასევე ადგენს მსგავსი ტიპის ქმედებათა ჩამონათვალს კონკრეტული შემადგენლობის მითითებით, რომლის შესაბამისადაც ნებისმიერ შემთხვევაში უსამართლოდ მიიჩნევა და აკრძალულია ამ პუნქტით გათვალისწინებული ქმედებები.

მოვაჭრის ქმედებების ანალიზის საფუძველზე არ გამოიკვეთა მოვაჭრის ქმედებების შესაბამისობა 25-ე მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებულ რომელიმე დანაწესთან,

³ Patti, Francesco Paolo. (2016). 'fraud' and 'misleading commercial practices': modernising the law of defects in consent. *European Review of Contract Law*, 12(4), 307-334. გვ. 328.

⁴ Case C-388/13, *Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság v UPC Magyarország Kft* [2015] ECLI:EU:C:2015:225.

რაც იმას ნიშნავს, რომ მოვაჭრის ქმედება არ ექცევა კანონით დადგენილ ე.წ. „შავ სიაში“. გამომდინარე აქედან სააგენტომ უნდა შეაფასოს მოვაჭრის ქმედებების ზეგავლენის ინტენსივობა მომხმარებლის ქცევაზე და ამ გავლენის კონტექსტი ე.წ. „ეკონომიკური ქცევის ტესტის“ გამოყენებით. აღნიშნული ტესტით სააგენტო შეძლებს შეაფასოს მოვაჭრის ქმედება ხომ არ ცვლის ან ხომ არ შეიძლება შეცვალოს მომხმარებლის ეკონომიკური ქცევა, საქონელთან ან მომსახურებასთან მიმართებით არსებითად უარყოფითად.

უსამართლო კომერციული პრაქტიკის წინააღმდეგ ბრძოლას საფუძველი ჯერ კიდევ მე-20 საუკუნეში ჩაეყარა. ამერიკის შეერთებული შტატების უზენაესი სასამართლო 1924 წლის გადაწყვეტილებაში განმარტავს, რომ ცრუ განცხადებებთან ერთად უნდა მოხდეს ბუნდოვანი და არაპირდაპირი სარეკლამო განცხადებების პრევენციაც. ამავე გადაწყვეტილებით სასამართლო უთითებს, რომ თუ სახეზე შესაბამისი განზრახვა არაა, განსაკუთრებულ წნეხს არ უნდა წარმოადგენდეს ბიზნესისათვის თავისი სარეკლამო კამპანიებისთვის შეარჩიოს იმგვარი განცხადებები, დიზაინები ან მეთოდები, რაც არ იქნება მომხმარებლისთვის შეცდომაში შემყვანი.⁵

საქმეში წარმოდგენილ მტკიცებულებათა შეჯერებით, სააგენტო მიიჩნევს, რომ კონკრეტულ შემთხვევაში მაკვალიფიცირებელ ნორმას წარმოადგენს კანონის 25-ე მუხლის მეორე პუნქტი, რომლის შესაბამისადაც, მოვაჭრის მოქმედებით გამოხატულ შეცდომაში შემყვან კომერციულ საქმიანობად მიიჩნევა მომხმარებლისთვის მცდარი ინფორმაციის მიწოდება ან ინფორმაციის იმგვარად მიწოდება (მაშინაც კი, თუ ამ მუხლის მე-3 პუნქტის ერთი ან ერთზე მეტი ქვეპუნქტით გათვალისწინებული ინფორმაცია ფაქტობრივად სწორია), რამაც გამოიწვია ან შესაძლოა გამოიწვიოს მომხმარებლის მოტყუება და რის გამოც მომხმარებელმა დადო ან შესაძლოა დადოს გარიგება, რომელსაც სხვაგვარად არ დადებდა.

3.3. საქონლის მიწოდების ვადის სისტემური დარღვევა, როგორც შეცდომაში შემყვანი კომერციული საქმიანობა

მომხმარებლის ქცევაზე ზეგავლენის შეფასებამდე უნდა შეფასდეს მაკვალიფიცირებელი მუხლის, კერძოდ, 25-ე მუხლის მეორე პუნქტის პირველი ნაწილი. აღნიშნული მუხლის შემადგენლობის პირველი ნაწილის დისპოზიციას წარმოადგენს ალტერნატიული პირობები.

1. მომხმარებლისთვის მცდარი ინფორმაციის მიწოდების ფაქტი 2. ინფორმაციის იმგვარად მიწოდება, რამაც გამოიწვია ან შესაძლოა გამოიწვიოს მომხმარებლის მოტყუება.

მცდარი ინფორმაციის მიწოდება თავის თავში გულისხმობს არსებითად არასწორი, თუმცა, რეალობას აცდენილი ინფორმაციის მიწოდებას მომხმარებლისთვის.

⁵ United States v. 95 Barrels of Vinegar, 265 U.S. 438 (1924)

ასე მაგალითად, ევროკავშირის პრაქტიკით, მცდარი ინფორმაციის მიწოდებად მიჩნეულ იქნა შემთხვევა, როდესაც მოვაჭრის მიერ მომხმარებლისთვის მიწოდებული ინფორმაცია, კომპიუტერული პროდუქციის მეხსიერების მოცულობის შესახებ მნიშვნელოვნად განსხვავდებოდა რეალური მოცულობისგან.

საქმეში წარმოდგენილი ფაქტობრივი გარემოებების გაანალიზების შედეგად სააგენტო მივიდა დასკვნამდე, რომ მაკვალიფიცირებული მუხლის დისპოზიციის პირველ ნაწილში წარმოდგენილი ალტერნატიული პირობებიდან სახეზეა პირველი, კერძოდ, მომხმარებლისათვის მცდარი ინფორმაციის მიწოდება ქვემოთ წარმოდგენილი არგუმენტაციით.

სააგენტო უდავო ფაქტობრივ გარემოებებზე განსაზღვრავს განცხადებაში წარდგენილ ფაქტებს, რომელზეც მოვაჭრეს კვალიფიციური შედავება არ განუხორციელებია.

კანონის მე-7 მუხლის პირველი პუნქტის მიხედვით, მოვაჭრე ვალდებულია მომხმარებელს მიაწოდოს საქონელი დაყოვნების გარეშე, მაგრამ ხელშეკრულების დადებიდან არაუგვიანეს 30 კალენდარული დღისა, თუ ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

ამავე მუხლის მეორე პუნქტის მიხედვით, თუ მოვაჭრემ ვალდებულება მომხმარებელსა და მოვაჭრეს შორის დადებული ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ან ამ მუხლის პირველი პუნქტით დადგენილ ვადაში არ შეასრულა, მომხმარებელმა მოვაჭრეს უნდა განუსაზღვროს გონივრული დამატებითი ვადა ვალდებულების შესასრულებლად. დამატებითი ვადის გასვლის შემდეგ ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში მომხმარებელს უფლება აქვს, უარი თქვას ხელშეკრულებაზე და მოითხოვოს ზიანის ანაზღაურება საქართველოს სამოქალაქო კანონმდებლობით დადგენილი წესით. ამ მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული დამატებითი ვადის განსაზღვრა სავალდებულო არ არის, თუ აშკარაა, რომ ამას არავითარი შედეგი არ ექნება, ან მომხმარებელმა ხელშეკრულების შესრულება საქონლის დროულად მიღებას დაუკავშირა. თუ მომხმარებელს საქონელი იმის გამო არ მიეწოდება, რომ იგი ხელმისაწვდომი არ არის, მოვაჭრე ვალდებულია მომხმარებელს დაუყოვნებლივ აცნობოს ამის შესახებ.

განსახილველ შემთხვევაში, მომხმარებელთა ჯგუფს შეკვეთის გაფორმებისას მიეწოდება ინფორმაცია მიწოდების ვადასთან დაკავშირებით, რაც უმეტეს შემთხვევაში, როგორც განცხადებებიდან ირკვევა, დაახლოებით შეადგენს 3-4 დღეს. მოვაჭრესა და მომხმარებლებს შორის არსებული კომუნიკაციის ამსახველი მიმოწერიდან აშკარაა, რომ ეს ვადა იწევს მრავალჯერადად.

ამასთან, მოვაჭრე Facebook პლატფორმაზე არსებულ სავაჭრო გვერდზე „ხიერი ნახე“ (ბმული: <https://www.facebook.com/KHEIRINAXE>) განთავსებულ „წესები და პირობების“ ველში საქონლის მიწოდების ვადებთან დაკავშირებით მომხმარებლებს აწვდის შემდეგი სახის ინფორმაციას - „მოვაჭრე, საბანკო ანგარიშზე თანხის ჩარიცხვის მომენტიდან, არაუმეტეს ორი დღის განმავლობაში, ვალდებულია უზრუნველყოს მომხმარებლის შეკვეთის დამუშავება.“

ნივთის მომხმარებლისთვის მიწოდების ვადა არ უნდა აღემატებოდეს შეკვეთის დამუშავებიდან (7-შვიდი) დღეს.“.

ზემოაღნიშნულიდან იკვეთება საქონლის მიწოდების ვადის შესახებ ინფორმაციის ურთიერთშეუსაბამობა. აღსანიშნავია, რომ მომხმარებელთა ჯგუფისათვის ყველაზე ცხადად მიწოდებულია ინფორმაცია, რომელიც ადგენს მომხმარებლისთვის ყველაზე სასურველ პირობებს (ამ შემთხვევაში მიწოდების ყველაზე მოკლე ვადას). საბოლოოდ, კი სააგენტოში შემოსული განცხადებების შეფასების საფუძველზე გამოიკვეთა, რომ მოვაჭრე მომხმარებლებს არც ერთ დადგენილ ვადაში არ აწვდის საქონელს.

სააგენტო აღნიშნავს, რომ ინფორმაციის მიწოდების აღწერილი სტრუქტურა წარმოადგენს ინფორმაციულ იერარქიას, სადაც მომხმარებლისთვის ყველაზე ხელსაყრელი პირობები წარმოდგენილია ყველაზე თვალსაჩინო და ადვილად აღქმად ფორმატში - ტელეფონით კომუნიკაციისას და სოციალურ ქსელში ინდივიდუალურად, ხოლო ნაკლებად ხელსაყრელი პირობები (7 დღე) განთავსებულია „წესებსა და პირობებში“, რომლის გაცნობაც მომხმარებლისგან აქტიურ ქმედებას მოითხოვს. ინფორმაციის მიწოდების ამგვარი ფორმა ობიექტურად ხელს უწყობს მომხმარებლის შეცდომაში შეყვანას, ვინაიდან იგი ეფუძნება მომხმარებლის ქცევით ტენდენციას - ეყრდნობოდეს პირველადად, პასიურ რეჟიმში მიღებულ ინფორმაციას და არ მოიძიოს დამატებითი წყაროები.

ამასთანავე, მოვაჭრის მიერ მიწოდებული ინფორმაცია არა მხოლოდ ურთიერთშეუსაბამოა, არამედ ფაქტობრივადაც მცდარია, რადგან სააგენტოში შემოსული განცხადებებით დასტურდება, რომ მოვაჭრე მის მიერ განსაზღვრულ ვადას — 3-4 დღეს და „წესებსა და პირობებში“ გათვალისწინებულ 7 დღიან ვადას სისტემატურად არღვევს. აქედან გამომდინარე, ინფორმაციის მიწოდების ფორმასთან ერთად, თავად ინფორმაციის შინაარსიც მცდარია და წარმოადგენს როგორც ინფორმაციულ, ისე მატერიალურ დარღვევას.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის შესაბამისად, სახეზეა მაკვალიფიცირებელი ნორმის დისპოზიციის პირველი ელემენტის პირველი კომპონენტი კერძოდ, მცდარი ინფორმაციის მიწოდება.

აღნიშნული ელემენტი უნდა შეფასდეს დისპოზიციის მეორე ელემენტთან კორელაციაში, კერძოდ, მომხმარებლის ეკონომიკურ ქცევაზე ზეგავლენის გააზრებით, უნდა შეფასდეს ეს ფაქტი მოახდენდა თუ არა მომხმარებლის ეკონომიკურ ქცევაზე გავლენას. აღნიშნული ფასდება საერთო ნიშნულით, რასაც წარმოადგენს საშუალო მომხმარებლის აღქმა.

საშუალო მომხმარებლის ტესტი გავლილი უნდა იქნეს ევროკავშირის საუკეთესო პრაქტიკისა და ქართული რეალობის გათვალისწინებით შემუშავებული სტანდარტით.

ევროკავშირის კანონმდებლობა და პრაქტიკა შეცდომაში შემყვანი ინფორმაციის კვალიფიცირებისთვის ერთ-ერთ კრიტერიუმად განსაზღვავს ინფორმაციის არსებითობას.

რამდენად არსებითია ინფორმაცია შეფასებულ უნდა იქნეს ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში შესაბამისი უწყების მიერ.

კანონის 25-ე მუხლის მეორე პუნქტის დისპოზიცია არ უთითებს ინფორმაციის არსებითობაზე, თუმცა ამავე მუხლის მე-3 პუნქტი, პირდაპირ განსაზღვრავს ჩამონათვალს, თუ რას მოიცავს მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული ინფორმაცია.

მოცემულ შემთხვევაში, საქმე გვაქვს ზემოაღნიშნული პუნქტის ა) ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ ინფორმაციასთან, რომელიც ეხება მიწოდებას.

ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლო „ეკონომიკურ ქცევას“ განმარტავს ფართოდ და ქცევად აიდენტიფიცირებს არა მხოლოდ უშუალოდ საქონლის შეძენის გადაწყვეტილებას, არამედ მომხმარებლის ყოველ გადაწყვეტილებას, რომელიც უკავშირდება საქონლის შეძენას. ამდენად, აღნიშნული დეფინიციის ქვეშ ექცევა ისეთი ქმედებებიც როგორცაა, სავაჭრო პლატფორმის გადმოწერა. ეკონომიკური ქცევის ტესტი წარმოადგენს ქვაკუთხედსა და პრერეკვიზიტს უსამართლო კომერციული საქმიანობის ზოგადი შემადგენლობის შეფასებისას. რაც თავის თავში მოიაზრებს იმას, რომ საქმიანობა იწვევს ან შესაძლოა გამოიწვიოს მომხმარებლის მიერ ეკონომიკური გადაწყვეტილების მიღება, რომელსაც ის სხვაგვარად არ მიიღებდა. აღნიშნული ტესტის საფუძველზე ფასდება მოვაჭრის ქმედება ხომ არ ცვლის ან ხომ არ შეიძლება შეცვალოს, მომხმარებლის ეკონომიკური ქცევა, საქონელთან ან მომსახურებასთან არსებითად, უარყოფით კონტექსტში.

განმარტების თანახმად, „ეკონომიკური ქცევის“ ცნება თავის თავში მოიცავს, როგორც შეძენამდე, ისე შეძენის შემდგომ ქცევებს/გადაწყვეტილებებს, რომელიც უკავშირდება საქონლის/მომსახურების შეძენის გადაწყვეტილებას.

დირექტივის მიზნებისათვის, მომხმარებლის მიერ მიღებული ნებისმიერი გადაწყვეტილება, მიუხედავად იმისა, გადაწყვეტილება მსყიდველობითი ხასიათის არის თუ არა, ექცევა „ეკონომიკური ქცევის“ დეფინიციის ქვეშ.

გამომდინარე აქედან, მკაფიო ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულება უკავშირდება მომხმარებლის „ეკონომიკური ქცევის“ განხორციელებამდე დროის მონაკვეთს და არა უშუალოდ შესყიდვის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილებამდელ პერიოდს.

24-ე მუხლის სისტემური განმარტებით შეიძლება ითქვას, რომ ინფორმაცია პირობითად შეიძლება დაიყოს ორ კატეგორიად, ინფორმაცია, რომელსაც მომხმარებლის ეკონომიკურ ქცევაზე გავლენის მოხდენა შეუძლია (არსებითი ინფორმაცია) და რომელიც მოკლებულია შესაძლებლობას იქონიოს ამგვარი გავლენა.

ზემოთ განვითარებული მსჯელობის შესაბამისად, ინფორმაცია საქონლის მიწოდების ვადასთან დაკავშირებით წარმოადგენს პირველი კატეგორიის ინფორმაციის, რაც წარმოშობს ამ ინფორმაციის მკაფიოდ და თვალსაჩინოდ მიწოდების მაღალ სტანდარტს.

უსამართლო კომერციული საქმიანობის შესახებ ევროკავშირის დირექტივის განმარტებით დოკუმენტში აღნიშნულია, რომ საქონლის/მომსახურების ის მახასიათებლები, რომელსაც ჩვეულებრივ, საშუალო მომხმარებლები არ მოელიან იმ კონკრეტული საქონლისა თუ მომსახურების ხასიათიდან გამომდინარე, აუცილებლად უნდა ეცნობოთ მომხმარებლებს, რადგან სწორედ ასეთი ინფორმაცია ახდენს გავლენას მათ ეკონომიკურ ქცევაზე.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, როდესაც მოვაჭრის უმოქმედობის - არსებითი ინფორმაციის მიუწოდებლობის შეფასება ხდება, მთავარი განმსაზღვრელი ფაქტორია თუ რამდენად არსებითი მახასიათებლის მატარებელია ეს ინფორმაცია და შეუძლია თუ არა მომხმარებლის ქცევაზე ზემოქმედების მოხდენა.

სააგენტო მიიჩნევს, რომ მიწოდების ვადის შესახებ ინფორმაცია, წარმოადგენს ისეთი არსებითი სახის ინფორმაციას, რაც მომხმარებელს უზიძგებს განახორციელოს კონკრეტული ეკონომიკური ქცევა. მომხმარებლისთვის მნიშვნელოვანია შეკვეთის მიწოდების ვადა იმდენად, რამდენადაც აღნიშნულს შესაძლოა უკავშირდებოდეს კონკრეტულ მოვლენას, რაც მხოლოდ დროის მოცემულ მონაკვეთში იყოს აქტიური.

სააგენტო მიიჩნევს, რომ ინფორმირებულობის სტანდარტი კიდევ უფრო მაღლა იწევს, როდესაც მიწოდებული ინფორმაცია კონტრადიქტორულ ხასიათს ატარებს. ასეთ ვითარებაში განსხვავებული შინაარსის ორი პოლუსი იკვეთება, სადაც პირველ პოლუსს წარმოადგენს თვალსაჩინოდ მიწოდებული ინფორმაცია, რომელიც შინაარსითა და ფორმით მიდრეკილია სხვა ალტერნატიული ინფორმაციის არსებობის დაშვების გამორიცხვისკენ.

ამდენად, კონკრეტულ შემთხვევაში ინფორმაციის პირველ პოლუსს წარმოადგენს მომხმარებლისთვის მიწოდებული ინფორმაცია მიწოდების ვადის შესახებ, რომელიც განსაზღვრავს მიწოდების მაქსიმალურ ვადას. აღნიშნული ინფორმაცია თავისი ხასიათით აფუძნებს მომხმარებელში გონივრულ მოლოდინს, რომ პროდუქციის მიწოდება განხორციელდება კომუნიკაციით დადგენილ ვადაში.

აღნიშნულ პირობებში მომხმარებლის შეცდომაში შეყვანა განსაკუთრებით თვალსაჩინოა: მიწოდების კონკრეტული ვადების მითითება საშუალო მომხმარებელს უქმნის საფუძვლიან რწმენას, რომ დაყოვნების მაქსიმალური ვადა წინასწარ არის გათვალისწინებული. მომხმარებლისთვის ეს ინფორმაცია აღქმულია, როგორც სრულყოფილი საფუძველი ეკონომიკური გადაწყვეტილების მისაღებად, რაც კიდევ უფრო ამძაფრებს მოვაჭრის მიერ ინფორმაციის არასწორად მიწოდების ნეგატიურ ეფექტს.

აღნიშნული გარემოება ფაქტობრივად გამორიცხავს მომხმარებლის მხრიდან „წესებსა და პირობებში“ ინფორმაციის დამატებითი გადამოწმების საჭიროებას, რაც კიდევ უფრო ზრდის შეცდომაში შეყვანის რისკს. ეს ხელს უწყობს მომხმარებლის თავისუფალი არჩევანის ფორმირებაზე ნეგატიურ ზემოქმედებას, რადგან იგი საკუთარ ეკონომიკურ ქცევას სრულად აფუძნებს შეკვეთის გაფორმებისას მიღებულ პირველად ინფორმაციას. შესაბამისად, შეკვეთის

გაფორმებისას მიღებული ინფორმაცია საქონლის მიწოდების ვადის შესახებ ხდება გადაწყვეტი ფაქტორი მისი საბოლოო გადაწყვეტილებისათვის.

აღსანიშნავია, რომ მოვაჭრის ქმედება ერთდროულად მოიცავს როგორც ინფორმაციულ, ისე მატერიალურ დარღვევას:

1. მოვაჭრე თითქმის ყველა შემთხვევაში არღვევს მის მიერვე მომხმარებლისთვის კომუნიკაციით განსაზღვრულ მიწოდების ვადას

მოვაჭრე, საკუთარი ნებით და ინიციატივით, მომხმარებლებს განუსაზღვრავს საქონლის მიწოდების კონკრეტულ ვადას. აღნიშნული ვადა მისი ნებაყოფლობითი ხასიათის მიუხედავად, სახელშეკრულებო ვალდებულების შემადგენელ ნაწილს წარმოადგენს, ვინაიდან იგი მომხმარებლისთვის ინფორმაციის მიწოდების ეტაპზე ფორმირდება და უშუალოდ განაპირობებს მომხმარებლის ეკონომიკურ ქცევას - შეკვეთის განთავსების გადაწყვეტილებას. საქმეში წარმოდგენილი განცხადებების ანალიზი ცხადყოფს, რომ მოვაჭრე აღნიშნულ ვადას თითქმის არცერთ შემთხვევაში არ იცავს, რაც მიუთითებს არა ცალკეულ გადაცდომაზე, არამედ სისტემურ პრაქტიკაზე, სადაც მომხმარებლისთვის მიწოდებული ვადა თავიდანვე არ შეესაბამება მოვაჭრის რეალურ შესაძლებლობებს. ამგვარი სისტემატური შეუსაბამობა საკუთარ განცხადებულ ვადასა და ფაქტობრივ შესრულებას შორის, თავისთავად წარმოადგენს მცდარი ინფორმაციის მიწოდების ნიშანს კანონის 25-ე მუხლის მეორე პუნქტის გაგებით.

2. დარღვეულია კანონმდებლობით დადგენილი 30 კალენდარული დღის მაქსიმალური ვადა კანონის მე-7 მუხლის პირველი პუნქტი ადგენს საქონლის მიწოდების მაქსიმალურ ვადას - 30 კალენდარული დღე ხელშეკრულების დადებიდან, თუ ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. აღნიშნული ნორმა იმპერატიული ხასიათისაა და წარმოადგენს კანონმდებლის მიერ დადგენილ აბსოლუტურ ზღვარს, რომლის დარღვევაც არ შეიძლება გამართლდეს არცერთი ობიექტური გარემოებით. საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებებით დასტურდება, რომ მოვაჭრის მიერ განხორციელებული მიწოდების ვადა რიგ შემთხვევებში აღემატება კანონით დადგენილ 30 დღიან ზღვარს. აღსანიშნავია, რომ 30 დღიანი ვადის დარღვევა წარმოადგენს არა მხოლოდ სახელშეკრულებო ვალდებულების დარღვევას, არამედ კანონის იმპერატიული ნორმის უშუალო დარღვევას, რაც სამართლებრივი შეფასების თვალსაზრისით უფრო მაღალი ინტენსივობის დარღვევას განეკუთვნება.

ორი დარღვევის ურთიერთმიმართების შეფასებისას სააგენტო მიიჩნევს, რომ სახეზეა გრადაციული დარღვევის სტრუქტურა: მოვაჭრე პირველ რიგში არღვევს საკუთარ, უფრო მოკლე ვადას (3-4 დღე), რითაც მომხმარებელს ართმევს ინფორმირებული არჩევანის შესაძლებლობას, ხოლო შემდგომ არღვევს კანონით დადგენილ მაქსიმალურ ვადასაც (30 კალენდარული დღე), რითაც სცდება იმ სამართლებრივ ჩარჩოს, რომლის ფარგლებშიც მოვაჭრეს ზოგადად ენიჭება შესრულების ვალდებულების განხორციელების უფლება. ამგვარად, ორი დარღვევა ერთობლივად ამძიმებს მოვაჭრის სამართლებრივ მდგომარეობას და

ცალსახად ადასტურებს, რომ მოვაჭრის სავაჭრო პოლიტიკა საქონლის მიწოდების ნაწილში სისტემურად არ შეესაბამება კანონის მოთხოვნებს.

ამ კუთხით საინტერესო პრაქტიკა განავითარა ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლომ, რომელმაც შეცდომაში შემყვანად მიიჩნია ჩაის შეფუთვის დასურათება შემდეგი განმარტებით, „შეფუთვაზე განთავსებული ინგრედიენტების სრული სია, არ გამორიცხავს იმ დაშვებას, რომ მომხმარებელი მაინც შევიდეს შეცდომაში პროდუქტის სპეციფიკური ბრენდირებიდან გამომდინარე“. ევროპის მართლმსაჯულების სასამართლო ამ გადაწყვეტილებით შეცდომაში შემყვანი ეფექტის თავიდან ასაცილებლად მოვაჭრეებისათვის ადგენს ინფორმაციის სხვადასხვა პოლუსის ერთმანეთთან სინქრონიზების ვალდებულების სტანდარტს.

ეკონომიკური ქცევის კონცეფციის ფორმულირებისას გათვალისწინებულია, სამომხმარებლო ურთიერთობების ყოველდღიური და ყოფითი ბუნება, რომელიც მომხმარებლის ეკონომიკურ ქცევაზე შემზღვეველი ეფექტი აქვს და სხვა სახის სამოქალაქო-სამართლებრივ ურთიერთობებთან შედარებით მნიშვნელოვნად ამცირებს გადაწყვეტილების მიღებისთვის ხელმისაწვდომ დროით და ემოციურ რესურსს.

ამგვარად, საშუალო მომხმარებელი პირველად ეკონომიკურ ქცევას ახორციელებს მისთვის თვალსაჩინოდ და პასიურ რეჟიმში მიღებული ინფორმაციის ანალიზის საფუძველზე, რაც აფუძნებს შეცდომაში შეყვანის რისკს. ამ რისკის აღმოსაფხვრელად პრევენციული ზომების მიღება კი მოვაჭრის პასუხისმგებლობაა.

მოვაჭრე შესაბამისი მარკეტინგული კამპანიებით ბუნებრივია ცდილობს მომხმარებელზე გარკვეული გავლენის მოხდენას, თუმცა უსამართლო კომერციული პრაქტიკის წინააღმდეგ მიმართული რეგულაციები კრძალავს მოვაჭრეთა ქცევის ფართო სპექტრს იმ მიზნებით, რომ მომხმარებლებს მიეცეთ იმის საშუალება, რომ მათი თავისუფალი არჩევანი მაქსიმალურად დაცლილი იქნეს მოვაჭრის უარყოფითი გავლენისაგან.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის შესაბამისად, მოვაჭრის მიერ ინფორმაციის არსებული ფორმით მიწოდებამ გამოიწვია განმცხადებლების შეცდომაში შეყვანა, შესაბამისად, სახეზეა ფაქტობრივი მოცემულობა მომხმარებლის ეკონომიკურ ქცევაზე ზეგავლენის და პოტენციური რისკი მომხმარებლის ჯგუფზე უარყოფითად ზემოქმედების. სააგენტოს შეფასებით, მოვაჭრის ქმედება წარმოადგენს გამოხატულ უსამართლო კომერციულ საქმიანობას კანონის 25-ე მუხლის მეორე პუნქტის საფუძველზე.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, მოვაჭრე ვალდებულია, უზრუნველყოს თითოეული მომხმარებლისთვის დაგვიანებული შეკვეთის მიწოდება დაუყოვნებლივ ან შეკვეთის შესაბამისი თანხის დაბრუნება და შეცვალოს საქონლის მიწოდებასთან დაკავშირებით ინფორმაციის მიწოდების ფორმა „მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი სტანდარტის შესაბამისად, მომხმარებლის შეცდომაში

შეყვანის მაქსიმალური გამორიცხვით და შეუსაბამოს ხელშეკრულების პირობები რეალურ მოცემულობებს.

როგორც უკვე აღინიშნა, კანონის მე-7 მუხლის მეორე პუნქტის მიხედვით, დამატებითი ვადის გასვლის შემდეგ ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში მომხმარებელს უფლება აქვს, უარი თქვას ხელშეკრულებაზე და მოითხოვოს ზიანის ანაზღაურება საქართველოს სამოქალაქო კანონმდებლობით დადგენილი წესით. მოვაჭრის მიერ არ იქნა წარმოდგენილი სარწმუნო მტკიცებულებები იმის შესახებ, რომ მომხმარებლებს განემარტათ შესაბამისი წესით, რომ დამატებითი ვადის გასვლის შემდეგ ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში მომხმარებელს აქვს ოფცია ისარგებლონ ხელშეკრულებიდან გასვლის უფლებით.

მოვაჭრის მიერ განხორციელებული ქმედებების ერთობლიობაში შეფასებით სააგენტო ასკვნის, რომ მოვაჭრის პოლიტიკა ნივთის მიწოდების ნაწილში არ არის კანონშესაბამისი, მოვაჭრე ჯეროვნად არ ახდენს მომხმარებლისთვის კანონის მე-7 მუხლით დადგენილი უფლებების რეალიზებას. აქედან გამომდინარე, მოვაჭრის სავაჭრო პოლიტიკამ შესაძლოა გავლენა იქონიოს მის პოტენციურ მომხმარებელთა დიდ რაოდენობაზე და ზიანი მიაყენოს ჯგუფის ინტერესს.

ამდენად, ფაქტობრივი გარემოებების შეჯერების შედეგად, სააგენტოს შეფასებით, ადგილი აქვს მოვაჭრე, ი/მ ნიკოლოზ ჩახაიას (ს/ნ 01608065419) მიერ „მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-7 მუხლის პირველი პუნქტითა და 25-ე მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული მოთხოვნების დარღვევას.

3.4. ნაკლის აღმოფხვრასთან დაკავშირებული ვალდებულებები

საქმის შესწავლის პროცესში სააგენტომ ასევე გამოიკვლია მოვაჭრის მიერ მომხმარებლების უფლების სავარაუდო დარღვევის ფაქტები ნაკლის აღმოფხვრასთან დაკავშირებული ვალდებულებების ნაწილში.

„მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-16 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, მოვაჭრე ვალდებულია მომხმარებელს გადასცეს ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისი საქონელი. ამავე მუხლის მეორე პუნქტის შესაბამისად, საქონელი ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობების შესაბამის საქონლად მიიჩნევა, თუ იგი შეესაბამება მოვაჭრის მიერ მომხმარებლისთვის მიწოდებულ აღწერას და მას აქვს იგივე თვისებები, რომლებიც მოვაჭრის მიერ მომხმარებლისთვის წარდგენილ საქონლის ნიმუშს ჰქონდა.

კანონის მე-17 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, თუ საქონელი ნაკლის მქონე აღმოჩნდა, მომხმარებელს უფლება აქვს, მოვაჭრეს მოსთხოვოს ნაკლის აღმოფხვრა (საქონლის უსასყიდლოდ შეკეთება ან შეცვლა, ფასის შემცირება) ან გავიდეს ხელშეკრულებიდან. ამავე

მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, საქონლის შეკეთება და შეცვლა მომხმარებლის პირველი რიგის უფლებებია. მომხმარებელს უფლება აქვს, მოვაჭრეს მოსთხოვოს საქონლის უსასყიდლოდ შეკეთება ან შეცვლა, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ეს, საქონლის ბუნებიდან გამომდინარე, შეუძლებელია ან არათანაზომიერ ან შეუსაბამოდ დიდ ხარჯს მოითხოვს.

საქმეზე C-52/18 ევროკავშირის სასამართლო განმარტავს, რომ 1999/446 დირექტივის მე-3 მუხლი მიზნად ისახავს სამართლიანი ბალანსის შენარჩუნებას მომხმარებლისა და მოვაჭრის ინტერესებს შორის. საქონლის შესაბამისობაზე მსჯელობისას მნიშვნელოვანია საქონლის ბუნების, მახასიათებლების მხედველობაში მიღება, ასევე იმ მიზნის განსაზღვრა, რა მიზნითაც მომხმარებელი იძენს კონკრეტულ საქონელს. ამავე მუხლის მე-3 და მე-5 პუნქტით განსაზღვრულია უფლების აღდგენის საშუალებები იმ შემთხვევაში, თუ შეძენილი საქონელი ხელშეკრულების პირობებთან შეუსაბამოდ აღმოჩნდება.

ევროკავშირის სასამართლო განმარტავს, რომ მომხმარებელს პირველ რიგში შეუძლია საქონლის ბუნებისა და გამოყენების მიზნის შეუსაბამობის აღმოფხვრა მოითხოვოს ნივთის შეკეთებით ან შეცვლით, ხოლო თუ ნივთის შეკეთება ან შეცვლა შეუძლებელია, ან არათანაზომიერ/შეუსაბამოდ დიდ ხარჯს მოითხოვს, მომხმარებელს შეუძლია მოითხოვოს ხელშეკრულებიდან გასვლა.

თუკი მოვაჭრე სათანადო სტანდარტით ვერ შეძლებს დაადასტუროს, რომ ნაკლის მიზეზი ან წარმომავლობა დაკავშირებულია ისეთ გარემოებებთან, რომელთაც ადგილი ჰქონდათ საქონლის მომხმარებლისთვის გადაცემის შემდეგ, ნაკლის საქონლის გადაცემისას არსებობის პრეზუმფცია მომხმარებელს შესაძლებლობას აძლევს, ისარგებლოს კანონისმიერი გარანტიით გათვალისწინებული უფლებებით.

კანონის მე-20 მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად მომხმარებელს უფლება აქვს, ისარგებლოს კანონის მე-17-მე-19 მუხლებით გათვალისწინებული უფლებებით, თუ საქონლის ნაკლი საქონლის მისთვის გადაცემიდან 2 წლის განმავლობაში გამოვლინდა.

კანონის მე-20 მუხლის პირველი პუნქტის მიხედვით, თუ მომხმარებელმა საქონლის ნაკლი საქონლის მფლობელობაში მიღებიდან 6 თვის განმავლობაში აღმოაჩინა, საწინააღმდეგოს დამტკიცებამდე იგულისხმება, რომ ნაკლი არსებობდა საქონლის მიწოდებისას, თუ, საქონლის ბუნებიდან ან ნაკლის ხასიათიდან გამომდინარე, ეს შესაძლებელია. ამ შემთხვევაში მტკიცების ტვირთი მოვაჭრეს ეკისრება. თუ მომხმარებელმა საქონლის ნაკლი საქონლის მფლობელობაში მიღებიდან 6 თვის შემდეგ აღმოაჩინა, იმის მტკიცების ტვირთი, რომ ნაკლი არსებობდა საქონლის მიწოდებისას, მომხმარებელს ეკისრება.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, იმისათვის, რომ დადგინდეს მოვაჭრის კომერციული საქმიანობის კანონთან შესაბამისობა მოვაჭრემ უნდა დაამტკიცოს, რომ ნივთის ნაკლი არ არსებობდა საქონლის მიწოდებისას, სხვა შემთხვევაში კი უნდა უზრუნველყოს მომხმარებლის უფლების კანონშესაბამისად აღდგენა.

წარმოების ფარგლებში გამოირკვა, რომ ცალკეულ შემთხვევებში, მომხმარებლებს მიეწოდათ შეკვეთილისგან განსხვავებული საქონელი. მოვაჭრე ჰპირდება მომხმარებლებს, რომ მათ

აღუდგენს უფლებას, შეუცვლის საქონელს ან დაუბრუნებს თანხას, თუმცა აღნიშნული დაპირება არ სრულდება.

დარღვეული უფლების აღდგენა განხილული უნდა იქნეს მომხმარებელთა ჯგუფის ინტერესთან კორელაციაში, კერძოდ, უფლების აღდგენა არ მოიცავს მხოლოდ კონკრეტული მომხმარებლის უფლების ერთჯერადად აღდგენას, მოვაჭრის ქმედებებიდან უნდა იქმნებოდეს იმის გონივრული მოლოდინი, რომ მოვაჭრის მხრიდან მომავალში აღარ იარსებებს კანონის სავარაუდოდ დარღვევის რისკი და მოვაჭრის ქმედებით ზიანი არ მიადგება მომხმარებელთა ჯგუფის ინტერესს. მოცემულ შემთხვევაში, სააგენტოში განცხადების შემოტანამდე, მოვაჭრეს არ ჰქონია მცდელობა აღედგინა მომხმარებლის დარღვეული უფლება. მოვაჭრის მიერ განხორციელებული ქმედებების ერთობლიობაში შეფასებით სააგენტო ასკვნის, რომ მოვაჭრის პოლიტიკის საქონლის შეცვლა/დაბრუნების ნაწილში არ არის კანონშესაბამისი, მოვაჭრე ჯეროვნად არ ახდენს მომხმარებლისთვის კანონის მე-17 მუხლით დადგენილი უფლებების რეალიზებას. აქედან გამომდინარე, მოვაჭრის სავაჭრო პოლიტიკამ შესაძლოა გავლენა იქონიოს კომპანიის პოტენციურ მომხმარებელთა დიდ რაოდენობაზე და ზიანი მიაყენოს ჯგუფის ინტერესს.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, მოვაჭრის მიერ დარღვეულია ნაკლის აღმოფხვრასთან დაკავშირებული ვალდებულებებიც.

3.5. ფინანსური რესტიტუციის დაყოვნება: მომხმარებლის ეკონომიკური ქცევის თავისუფლების არამართლზომიერი შეზღუდვა

საქმის შესწავლისას გამოიკვეთა, რომ მოვაჭრე შეკვეთის გაუქმების შემდგომ მომხმარებლებისთვის თანხის დაბრუნებას არ ახორციელებს გონივრულ ვადაში. კანონის 25-ე მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად, შეცდომაში შემყვან კომერციულ საქმიანობად კვალიფიცირდება მომხმარებლისთვის მცდარი ინფორმაციის მიწოდება საქონლის დაბრუნების, შეცვლისა და შეკეთების, პრეტენზიის წარდგენის შესაძლებლობისა და ფორმის, აგრეთვე მოსალოდნელი რისკის თაობაზე. აღნიშნული ნორმა იცავს მომხმარებლის ფუნდამენტურ უფლებას - მიიღოს სრული და უტყუარი ინფორმაცია ეკონომიკური გადაწყვეტილების მიღებამდე.

საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებების საფუძველზე დგინდება, რომ მოვაჭრის მიერ განსაზღვრული ვადა თანხის დაბრუნებასთან დაკავშირებით ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში განსხვავებულია, თუმცა აღნიშნული ვადა მუდმივად იცვლება და რიგ შემთხვევებში 1 თვეზე მეტი ვადითაც ჭიანჭურდება.

წინამდებარე დირექტივა გამოიყენება ბიზნესის მიერ მომხმარებლის მიმართ განხორციელებული არაკეთილსინდისიერი კომერციული საქმიანობისას, როგორც ეს განსაზღვრულია მე-5 მუხლში, პროდუქტთან დაკავშირებული კომერციული ტრანზაქციის განხორციელებამდე, განხორციელებისას და მის შემდეგ.

ევროკავშირის „არაკეთილსინდისიერი კომერციული პრაქტიკის შესახებ დირექტივის“ (UCPD) მოქმედების სტანდარტთან დაკავშირებით, ევროპულმა სასამართლომ ჩამოაყალიბა ოთხი ფუნდამენტური სამართლებრივი პრინციპი:

„კომერციული პრაქტიკის“ ფართო განმარტება: სასამართლომ დაადგინა, რომ კონკრეტული მომხმარებლისთვის ერთჯერადად მიწოდებული მცდარი ინფორმაცია სრულად ექცევა UCPD-ის მიზნებისთვის „კომერციული პრაქტიკის“ ცნების მოქმედების სფეროში. სასამართლომ უარყო გენერალური ადვოკატის (Advocate General Wahl) სამართლებრივი პოზიცია, რომლის თანახმადაც ქმედების „პრაქტიკად“ კვალიფიკაციისთვის სავალდებულო პირობას წარმოადგენდა მისი სისტემატური ან მრავალჯერადი ხასიათი.

განზრახვისა და ფაქტობრივი ზიანის არარელევანტურობა: სასამართლომ განმარტა, რომ მოვაჭრის მხრიდან განზრახვის არარსებობა სამართლებრივად რელევანტურ გარემოებას არ წარმოადგენს. ამასთანავე, UCPD-ის მე-6 მუხლიდან გამომდინარე, დარღვევის კვალიფიკაციისთვის ფაქტობრივი ზიანის დადგომა სავალდებულო არ არის — სამართლებრივად საკმარისია მცდარი ინფორმაციის მომხმარებლის ტრანზაქციულ გადაწყვეტილებაზე ზემოქმედების ალბათობა.

ალტერნატიული ინფორმაციის მოძიების შესაძლებლობის არარელევანტურობა: სასამართლომ სრულად გამორიცხა მოვაჭრის მიერ წარდგენილი დაცვის არგუმენტი, რომლის თანახმადაც მომხმარებელს გააჩნდა სწორი ინფორმაციის დამოუკიდებლად მოძიების შესაძლებლობა. UCPD-ის მიზანი ემყარება პრეზუმფციას, რომლის შესაბამისადაც მომხმარებელი, ინფორმაციაზე წვდომის კუთხით, მოვაჭრესთან მიმართებით სუსტ სამართლებრივ მდგომარეობაში იმყოფება.

ზიანის სიმცირის არარელევანტურობა: სასამართლომ დაამკვიდრა სტანდარტი, რომლის შესაბამისადაც მომხმარებლისთვის მიყენებული ზიანის უმნიშვნელო მოცულობა მოვაჭრის პასუხისმგებლობას არ გამოიცხავს და დარღვევის შეფასებისას სამართლებრივ მნიშვნელობას მოკლებულია.

აღნიშნული ოთხი პრინციპი ერთობლივად ადასტურებს, რომ UCPD-ის და ეროვნული კანონმდებლობის დაცვის ლოგიკა ორიენტირებულია მომხმარებლის ობიექტური სამართლებრივი მდგომარეობის შეფასებაზე და არა მოვაჭრის სუბიექტური განზრახვის დადგენაზე. შესაბამისად, მოვაჭრე ვერ გათავისუფლდება პასუხისმგებლობისგან იმ საფუძველით, რომ სამართლებრივი დარღვევა განზრახ არ განხორციელებულა ან მომხმარებელს ქონებრივი ზიანი არ მიაღება.

გასათვალისწინებელია, რომ მოცემულ შემთხვევაში გამოვლენილი ინფორმაციული შეუსაბამობა ეპიზოდური ან ტექნიკური ხასიათის არ არის — მტკიცებულებათა ერთობლიობა ადასტურებს, რომ ადგილი აქვს სისტემურ პრაქტიკას, რომელიც მომხმარებელთა მრავლობით შემთხვევებს მოიცავს. მიუხედავად იმისა, რომ სისტემატურობა კვალიფიკაციის სავალდებულო ელემენტს არ წარმოადგენს, იგი დარღვევის შინაარსსა და მასშტაბს ახასიათებს.

სააგენტო მიიჩნევს, რომ ხელშეკრულებაზე უარის თქმის პირობებში თანხის დაბრუნების წესთან და ვადასთან დაკავშირებული ინფორმაცია კანონის გაგებით „არსებითი ინფორმაციის“ კატეგორიას განეკუთვნება, ვინაიდან იგი უშუალოდ განაპირობებს მომხმარებლის კონკრეტულ ეკონომიკურ ქცევას. ამდენად, ვადასთან დაკავშირებული ინფორმაციის დამახინჯება ან არაჯეროვანი მიწოდება, ორსავე მის გამოვლინებაში, თავისთავად წარმოშობს სამართლებრივ პასუხისმგებლობას კანონის 25-ე მუხლის საფუძველზე.

Directive 97/7-ის მე-6(2) მუხლის პირველი წინადადების ტექსტი მოვაჭრეს აკისრებს, მომხმარებლის მიერ ხელშეკრულებიდან გასვლის შემთხვევაში, ანაზღაურების ზოგად ვალდებულებას, რომელიც მოიცავს მომხმარებლის მიერ ხელშეკრულების საფუძველზე გადახდილ ყველა თანხას — გადახდის საფუძვლის მიუხედავად.⁶

„Directive 97/7-ის პრეამბულის მე-14 მოსაზრება ადგენს, რომ მომხმარებელზე, ხელშეკრულებიდან გასვლის შემთხვევაში, ხელშეკრულებით განპირობებული ხარჯების დაკისრების აკრძალვა ემსახურება იმ მიზანს, რომ დირექტივით გარანტირებული გასვლის უფლება იყოს „ფორმალობაზე მეტი“. ვინაიდან მე-6 მუხლის მიზანი ნათლად არის მომხმარებლის გასვლის უფლების განხორციელების ხელის შეშლა, ამ მუხლის ისეთი განმარტება, რომელიც სახელმწიფოებს მიწოდების ხარჯების მომხმარებელზე დაკისრების უფლებამოსილებას მიანიჭებდა, ამ მიზანს ეწინააღმდეგებოდა.“⁷

3.5.1. დარღვევის მატერიალური საფუძვლები

საქმის შესწავლის ფარგლებში გამოიკვეთა, რომ მომხმარებლები ხელშეკრულებიდან გასვლის უფლებას სხვადასხვა სამართლებრივი საფუძვლით იყენებენ. აღნიშნული საფუძვლები ორ ძირითად კატეგორიად ჯგუფდება:

საქონლის მიწოდების ვადის დარღვევა - კანონის მე-7 მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, თუ მოვაჭრემ ვალდებულება სახელშეკრულებო ან კანონით დადგენილ ვადაში არ შეასრულა, მომხმარებელმა მოვაჭრეს უნდა განუსაზღვროს გონივრული დამატებითი ვადა. დამატებითი ვადის უშედეგოდ გასვლის შემთხვევაში მომხმარებელს წარმოეშობა ხელშეკრულებაზე უარის თქმისა და ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლება. ეს არის ძირითადი და ყველაზე გავრცელებული საფუძველი განსახილველ საქმეში - მიწოდების ვადა სისტემურად ირღვევა, ზოგ შემთხვევაში კვირებისა და თვეების განმავლობაში.

ნაკლიანი ან შეუსაბამო საქონლის მიწოდება - „მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-16 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, მოვაჭრე ვალდებულია

⁶ Court of Justice of the European Union. (2010). *Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH v Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen eV*, Case C-511/08

⁷ Court of Justice of the European Union. (2010). *Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH v Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen eV*, Case C-511/08, ECLI:EU:C:2010:189.

მომხმარებელს გადასცეს ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისი საქონელი. ამავე მუხლის მეორე პუნქტის შესაბამისად, საქონელი ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობების შესაბამის საქონლად მიიჩნევა, თუ იგი შეესაბამება მოვაჭრის მიერ მომხმარებლისთვის მიწოდებულ აღწერას და მას აქვს იგივე თვისებები, რომლებიც მოვაჭრის მიერ მომხმარებლისთვის წარდგენილ საქონლის ნიმუშს ჰქონდა. კანონის მე-20 მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად მომხმარებელს უფლება აქვს, ისარგებლოს კანონის მე-17-მე-19 მუხლებით გათვალისწინებული უფლებებით, თუ საქონლის ნაკლი საქონლის მისთვის გადაცემიდან 2 წლის განმავლობაში გამოვლინდა. კანონის მე-17 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, თუ საქონელი ნაკლის მქონე აღმოჩნდა, მომხმარებელს უფლება აქვს მოვაჭრეს მოსთხოვოს ნაკლის აღმოფხვრა (უსასყიდლოდ შეკეთება ან შეცვლა, ფასის შემცირება) ან გავიდეს ხელშეკრულებიდან. წუნდებული ან შეკვეთილი პარამეტრებისგან განსხვავებული საქონლის მიწოდება ამ ნორმის მოქმედების სფეროში ექცევა.

სამართლებრივი შედეგობრიობის თვალსაზრისით, კანონმდებელი მომხმარებელს ხელშეკრულებიდან გასვლის უფლებას ორივე შემთხვევაში ანიჭებს. გასვლის უფლების რეალიზება - იქნება ეს კანონისმიერი თუ სახელშეკრულებო საფუძვლით - სახელშეკრულებო ურთიერთობას გარდაქმნის ე.წ. რესტიტუციულ სამართლებრივ ურთიერთობად. ამ დროს მხარეები თავისუფლდებიან პირველადი სახელშეკრულებო ვალდებულებების შესრულებისგან და მათ შორის ყალიბდება ორმხრივი დაბრუნების ვალდებულება. მიუხედავად იმისა, თუ რა ფაქტობრივი საფუძვლით ხდება ხელშეკრულებიდან გასვლა, სამართლებრივი შედეგი იდენტურია. აღნიშნული მსგავსება განაპირობებს იმას, რომ მოვაჭრის რესტიტუციული ვალდებულების შინაარსი და შესრულების ვადა ერთიანი სტანდარტით უნდა შეფასდეს, მიუხედავად იმისა, თუ რამ განაპირობა კონკრეტული მომხმარებლის მხრიდან ურთიერთობის შეწყვეტა.

რესტიტუციის პრინციპის თანახმად, ანაზღაურებას ექვემდებარება სრული ზიანი და იმ პირმა, რომელიც მოვალეა, ანაზღაუროს ზიანი, უნდა შექმნას ის მდგომარეობა, რომელიც იარსებებდა, რომ არა ზიანის გამომწვევი ქმედება. დაზიანებული ინტერესის მიხედვით ეს შეიძლება ითვალისწინებდეს იმ status quo-ს აღდგენას, რომელიც არსებობდა ზიანის მიყენებამდე ან/და იმ სტატუსის მიღწევას, რომელიც იარსებებდა, რომ არა ზიანის გამომწვევი ქმედება (status ad quem).⁸

ორმაგი რესტიტუციის ფარგლებში მოვაჭრის მიერ შესასრულებელ ქმედებას წარმოადგენს თანხის დაბრუნება, რაც, როგორც უკვე აღინიშნა, მოვაჭრეს რესტიტუციის მოვალედ აქცევს და სრულიად ახალ ვალდებულებას წარმოშობს. ვალდებულების შესრულების დრო ხელშეკრულებით, ცალმხრივი გარიგებით, სასამართლო გადაწყვეტილებით და ზოგჯერ კანონითაც განისაზღვრება. ორმხრივ ურთიერთობებში ხშირად ვალდებულების შესრულების

⁸ გიორგი ვაშაყიძე, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, ვალდებულებითი სამართლის ზოგადი ნაწილი, ლ. ჭანტურიას რედაქტორობით, თბილისი, 2019

დრო საერთოა ორივე მხარისათვის, რადგან ორივე მხარე თავის მოვალეობას ერთდროულად ასრულებს.⁹

საქმის შესწავლის ფარგლებში გამოიკვეთა, რომ მოვაჭრე, ერთი მხრივ, არღვევს თანხის დაბრუნების ვალდებულებისთვის მის მიერვე დადგენილ ვადას, ხოლო, მეორე მხრივ, რეალური მოცემულობა სცდება გონივრულ ვადასაც, რომლის ფარგლებშიც რესტიტუციული ვალდებულება უნდა შესრულებულიყო.

3.5.2. ფინანსური რესტიტუციის გონივრული ვადის სტანდარტი

ფინანსური რესტიტუციის გონივრული ვადის შეფასებისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს საერთაშორისო სტანდარტები. OECD-ის რეკომენდაციის (2016) 43-ე პარაგრაფის თანახმად, მომხმარებელს უნდა მიეცეს სამართლიან, მარტივად გამოყენებად, გამჭვირვალე და ეფექტიან მექანიზმებთან რეალური წვდომის შესაძლებლობა, რათა დროულად გადაწყდეს ეროვნული და ტრანსსასაზღვრო ელექტრონული კომერციის დავები და, საჭიროებისამებრ, უზრუნველყოფილ იქნეს ზიანის ანაზღაურება, ზედმეტი ხარჯებისა და ტვირთის გარეშე.¹⁰

აღნიშნული საერთაშორისო სტანდარტი ხაზს უსვამს, რომ მომხმარებლის უფლებების ეფექტიანი რეალიზებისათვის აუცილებელია არა მხოლოდ თანხის დაბრუნების ფორმალური შესაძლებლობის არსებობა, არამედ ამ პროცესის დროულობა და გამჭვირვალობა. მოცემულ შემთხვევაში, მოვაჭრის მიერ თანხის დაბრუნების გაჭიანურება არა მხოლოდ არღვევს ეროვნული კანონმდებლობით დადგენილ სტანდარტს, არამედ ეწინააღმდეგება OECD-ის მიერ ჩამოყალიბებულ დროული ანაზღაურების პრინციპს, რომელიც მომხმარებლის დაცვის საერთაშორისო სამართლის ერთ-ერთ ფუნდამენტურ საყრდენს წარმოადგენს.

კანონის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტი ადგენს 14 დღიან ვადას სპეციფიკური სამართლებრივი სიტუაციისათვის - ყოველგვარი საფუძვლის მითითების გარეშე განხორციელებული უარისათვის, სადაც მოვაჭრეს სახელშეკრულებო ვალდებულების დარღვევა არ მიუძღვის. ეს ვადა წარმოადგენს ნორმატიულ მინიმუმს, რომელსაც კანონმდებელი ადგენს მოვაჭრის ვალდებულების სამართლებრივად ყველაზე ნაკლებად საფუძვლიანი შემთხვევისათვის. ამდენად, კანონმდებელი ითვალისწინებს ყველაზე სუსტი სამართლებრივი პოზიციის მქონე მომხმარებლისთვისაც კი ოპერატიული თანხის დაბრუნების ვალდებულებას, რაც მომდევნო სამართლებრივი მსჯელობის ლოგიკურ საყრდენს ქმნის.

აღნიშნული მუხლის შესაბამისად, ხელშეკრულებაზე უარის თქმის შემთხვევაში, მოვაჭრე ვალდებულია მომხმარებელს გადახდილი თანხა, აგრეთვე, არსებობის შემთხვევაში,

⁹ ზურაბ ძლიერიშვილი, ვალდებულების შესრულება, 2006, გვ. 54.

¹⁰ OECD, Recommendation of the Council on Consumer Protection in E-commerce, OECD/LEGAL/0422 (2016), Section VI, para. 43.

მიწოდების ხარჯის ასანაზღაურებლად გადახდილი თანხა დაუბრუნოს სრულად, გაჭიანურების გარეშე, ხელშეკრულებაზე უარის თქმის შესახებ შეტყობინების მიღებიდან არაუგვიანეს 14 კალენდარული დღისა.

სამართლის ზოგადი პრინციპიდან (a fortiori) გამომდინარე, თუ კანონმდებელი მოვაჭრეს 14-დღიან ვადას უწესებს იმ შემთხვევაში, როდესაც მომხმარებელი ხელშეკრულებიდან ყოველგვარი სამართლებრივი პრეტენზიის გარეშე (სუბიექტური უფლებით) გადის, მით უფრო მკაცრად უნდა იქნეს დაცული ეს ვადა მაშინ, როდესაც სახეზეა ხელშეკრულების დარღვევა. სამართლებრივად „სუსტ“ შემთხვევაში (როცა ხელშეკრულება ჯეროვნად იყო შესრულებული) დადგენილი ვადის გავრცელება სამართლებრივად „ძლიერ“ შემთხვევებზე (როცა მომხმარებელს მყარი სამართლებრივი საფუძველი აქვს) ლოგიკურს ხდის იმას, რომ მოვაჭრის რესტიტუციული ვალდებულება არ შეიძლება იყოს უფრო ხანგრძლივი ან განუსაზღვრელი.

სააგენტო იზიარებს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ განვითარებულ მსჯელობას, რომელიც ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ შემთხვევათა ერთგვაროვანი შეფასების საკითხი ყოველთვის ამა თუ იმ სამართლებრივი პრობლემის თვალსაზრისიდან გამომდინარეობს, რომელიც სამართლის ნორმამ უნდა გადაწყვიტოს. ანალოგიის გზით ხარვეზის აღმოფხვრისათვის სამართლის ის ნორმა წარმოადგენს შედარების ბაზისს, რომლის ანალოგიით გამოყენებაც უნდა შემოწმდეს.¹¹

საპირისპირო განმარტება წარმოშობდა შინაგანად წინააღმდეგობრივ სიტუაციას, სადაც სამართლებრივი პრეტენზიის მქონე მომხმარებელი უფრო გაურკვეველ ვადაში მოექცეოდა, ვიდრე სამართლებრივი საფუძვლის არმქონე პირი. მსგავსი შედეგი არღვევს სამართლებრივი მოწესრიგების თანმიმდევრულობის პრინციპს. შიდა წინააღმდეგობის გამორიცხვა კი განმარტების უმთავრესი მეთოდოლოგიური მოთხოვნაა, რომლის უგულებელყოფაც ნორმის ტელეოლოგიურ (მიზნობრივ) არსს დააკარგვინებდა.

ფინანსური რესტიტუცია წარმოადგენს ხელშეკრულებიდან გასვლის თანმდევ შედეგს, ხელშეკრულებიდან გასვლა მომხმარებლისთვის პრეზუმირებულად შექმნილი დაბრკოლებაა, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა მომხმარებელი ხელშეკრულებაზე უარს ამბობს ყოველგვარი მიზეზის გარეშე. შესაბამისად, მოვაჭრის მიერ ფინანსური რესტიტუციის ფარგლებში მომხმარებლისთვის თანხის დაბრუნება უნდა განხორციელდეს დაუყოვნებლივ, მაგრამ არაუმეტეს 14 დღის განმავლობაში. მხარეებს შეუძლიათ შეთანხმდნენ განსხვავებულ, თუმცა 14 კალენდარული დღის ფარგლებში მოქცეულ ვადაზე. საქმის შესწავლისას გამოვლენილი მოვაჭრის სისტემური ქცევა - საკუთარი გაცხადებული ვადის სისტემატური დარღვევა და ზოგ შემთხვევაში ერთ თვემდე გაჭიანურება სცდება ყოველგვარ გონივრულ ზღვარს.

¹¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 21 ივნისის განჩინება საქმეზე №ას-100-2022

ამდენად, ფაქტობრივი გარემოებების შეჯერების შედეგად, სააგენტოს შეფასებით, ადგილი აქვს მოვაჭრე, ი/მ ნიკოლოზ ჩახაიას (ს/ნ 01608065419) მიერ „მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-7 მუხლის მე-2 პუნქტის, მე-16 მუხლისა და მე-17 მუხლის 1-4 პუნქტების დარღვევას.

თავი 5. სარეზოლუციო ნაწილი

„კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-17¹ მუხლის მე-4 პუნქტის, მე-18 მუხლის მე-4 პუნქტის, „მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის 33-ე მუხლის, საქართველოს კონკურენციის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარის 2022 წლის 29 სექტემბრის N45 ბრძანებით დამტკიცებული „საქმის შესწავლის წესისა და პროცედურის“ მე-17 მუხლის საფუძველზე სააგენტომ:

გადაწყვიტა:

დადასტურდეს ი/მ ნიკოლოზ ჩახაიას (ს/ნ 01608065419) მიერ „მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-7 მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტების, მე-16 მუხლის, მე-17 მუხლის 1-4 პუნქტებისა და 25-ე მუხლის მე-2 პუნქტის დარღვევის ფაქტი.